

Verbatim records

XIII Riigikogu, IV Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 09.11.2016, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:05 Peaminister Taavi Rõivasele umbusalduse avaldamine

2. 15:10 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (249 SE) kolmas lugemine

3. 15:13 Mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) kolmas lugemine

4. 15:14 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (296 SE) kolmas lugemine

5. 15:19 "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018". Ettekanne elluviimise kohta

6. 15:57 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (317 SE) esimene lugemine

7. 16:27 Riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (269 SE) esimene lugemine

8. 16:36 Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (316 SE) esimene lugemine

9. 16:46 Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu (264 SE) esimene lugemine

10. 16:53 Liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) esimene lugemine

11. 17:00 Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (290 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:02 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu IV istungjärgu 7. töönädala kolmapäevast istungit. Kas kellelgi on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Kellelgi ei ole soovi.

Päevakorra täpsustamine. Täna viienda päevakorrapunkti arutelul, Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 317 esimesel lugemisel teeb ettekande keskkonnaminister Marko Pomerants. Teine täpsustus: Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel täiendan täna Riigikogu istungi päevakorda 41 Riigikogu liikme esitatud kirjaliku nõudega umbusalduse avaldamiseks peaminister Taavi Rõivasele. Nõude arutelu toimub esimese päevakorrapunktina.

Austatud Riigikogu! Tuletan meelde kodukorraseaduse § 133 ja 134. Nende alusel ning ka teiste kodu- ja töökorra seaduse paragrahvide alusel annan kõigepealt peaministri taotlusel sõna temale. Peaminister esineb kõnega puldist, mis kestab 5 + 3 minutit. Seejärel võib peaministrile küsimusi esitada. Iga Riigikogu liige võib esitada peaministrile ühe suulise küsimuse. Seejärel algavad läbirääkimised, mille käigus võtavad sõna fraktsioonide esindajad. Peale läbirääkimisi toimub lõpphääletus.

Alustame selle päevakorrapunkti arutelu. Palun, peaminister Taavi Rõivas, kõne! (Vahelahüüded.) Vabandust, peaminister, palun minge tagasi! Minu viga. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

1. 14:05 Peaminister Taavi Rõivasele umbusalduse avaldamine

14:05 Esimees Eiki Nestor

Alustame esimese päevakorrapunkti käsitlemist. Peaministri kõne, 5 + 3 minutit.

14:05 Peaminister Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud rahvasaadikud! Veidi rohkem kui poolteist aastat tagasi sõnastasid Eesti Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ning Isamaa ja Res Publica Liit peamised Eesti ees seisvad probleemid, millele lahenduse leidmist pidasime vajalikuks ja võimalikuks. Need olid järgmised: et Eesti oleks veel paremini kaitstud, majandus kasvaks ja Eesti inimeste sissetulekud suureneksid, meil oleks rohkem lapsi, riigi pidamine muutuks tõhusamaks ja Eesti eesistumine oleks edulugu.

Valitsus on 19 ametis olnud kuu jooksul käivitanud haldusreformi, millest 20 aastat vaid räägiti. Lõviosa Eesti omavalitsusi on liitumiskõneluste lõpusirgel. Valitsus on tõstnud Eesti riigikaitsekulutused kõigi aegade kõige kõrgemale tasemele, me oleme valmis liitlasvägede seninägematult arvukaks kohaloluks ja oleme võtnud ette turvalise idapiiri väljaehitamise. Valitsus on langetanud tööjõumakse ja suurendanud Eesti inimeste kindlustunnet, mitmekordistades kolmanda lapse toetuse ja luues üksi elavate pensionäride toetuse. Valitsus on käivitanud riigireformi, töövõimereformi ja pensionireformi. Valitsus on eraldanud eelarves raha Rail Balticu ja neljarajalise Tallinna-Tartu maantee jaoks ning leppinud Soomega kokku Eesti ja Soome vahele gaasitoru rajamise. Valitsus on eraldanud põllumeestele kümnete miljonite eurode eest kriisiabi. Valitsus on tõstnud ennaktempos õpetajate palka ning suurendanud teadus- ja arendustegevuse investeeringuid. Valitsus on pidanud rangelt kinni tasakaalus eelarve põhimõtetest. Valitsus on teinud ettevalmistusi Euroopa Liidu edukaks eesistumiseks poole aasta võrra kiiremas tempos. Raske on leida Eesti ajaloost valitsust, kes oleks poolteise aastaga suutnud veel enam. Eestil on läinud hästi, kasvanud on kindlustunne ja elatustase ning esimest korda üle 16 aasta ka rahvaarv.

Peaministri ja kogu valitsuse kritiseerimine ja ka umbusaldamine käib opositsiooni töö juurde. Et aga koalitsioonipartnerid on minetanud tahtmise selle valitsusega jätkata, püstitub küsimus "Miks?". Kui selle põhjuseks on seisak ühe erakonna reitingus või teise erakonna esimehe soov saada valitsuses parem positsioon, siis võib see olla arusaadav asjaosalistele, aga mitte Eesti inimestele.

Head rahvasaadikud! Avaldades täna Vabariigi Valitsusele umbusaldust, ei hääleta te mitte niivõrd minu isiku, kuivõrd viimase poolteise aasta jooksul tehtud töö vastu, IRL-i liikmed ja sotsid ka omaenese varasemate otsuste ja oma erakonna ministrite vastu. Ma lugesin väga tähelepanelikult umbusaldusavalduse teksti. Isiklikult mulle on seal midagi ette heidetud vaid ühes kohas: etteheiteid on pälvinud minu reaktsioon ja retoorika migratsioonikriisi ajal. Retoorika üle võib alati vaielda, aga kriis ise on möödunud Eestile kardetust märksa kergemalt. Kõik muud etteheited on aga kogu koalitsioonile, sh IRL-ile ja sotsiaaldemokraatidele. Otsuse nihutada maksukoormus inimeste sissetulekutelt kahjulikule tarbimisele me tegime koos ja koos otsustasime ka haldusreformi elluviimise, riigikaitse tulevikusuunad ning parlamendiliikmete võimaluse osaleda omavalitsuste töös. Koos otsustasime ka Juhan Partsi nimetamise Eesti esindajaks Euroopa Kontrollikojas, ametisse, milles soovin Juhanile jätkuvalt vaid kõige paremat.

Head kuulajad! Üleeile sai lõpliku kinnituse, et sotsiaaldemokraadid ja IRL ei ole olnud ausad ei Reformierakonna ega Eesti avalikkuse vastu ja juba mitu nädalat on peetud salakõnelusi uue, vasakpoolse valitsuse moodustamiseks. Vasakpöörde ihalejaid on ju Eestis alati olnud, aga 17 aastat järjest on valitsused Reformierakonna osalusel hoidnud parempoolset kurssi, mis on suurendanud Eesti inimeste heaolu. Et vasakpöörde saab nüüd teoks IRL-i osalusel, on küllap pettumuseks nii IRL-i valijatele kui ka Eesti inimestele laiemalt. On täiesti selge, et kahe vasakpoolse poliitilise jõuga liitu heites peab IRL edaspidi tegema põhimõttelisi järeleandmisi julgeoleku-, majandus-, kodakondsus- ja hariduspoliitikas. Vasakpoolne majanduspoliitika ei too oodatud kasvu. Vastupidi, kõrgemad maksud hammustavad suure osa iga Eesti inimese sissetulekust. Ka senine eesmärk – aidata vene emakeelega noortel Eesti ühiskonnas paremini hakkama saada – on vasakpoolses valitsuses surve all. Eestikeelse õppe jätkumise vene koolide gümnaasiumiastmes on kahtluse alla seadnud nii sotsiaaldemokraadid kui ka Keskerakond. Iga selline järeleandmine on osa tervikpildist.

Austatud Riigikogu! Teie olete mulle kahel korral valitsuse juhtimiseks mandaadi andnud ning teie võimuses on see ka ära võtta. Täna hääletus ei ole tähtis mitte niivõrd minu, kuivõrd Eesti ajaloo jaoks. Valitsust ei kukutata SMS-i teel, selleks on demokraatlikud protseduurid. Hoiame oma riigi väärikust! Ma olen valmis vastama teie ees mis tahes kriitikale ja põhjendama iga otsust. Ma tean, et teil on neid küsimusi raske esitada, sest tänase hääletuse tegelik põhjus ei ole ju seotud valitsuse tööga. Valitsus ja koalitsioon laiemalt on teinud oma tööd hästi ja tulemuslikult. Meid aidanud riigiametnikud, nõunikud ja eksperdid on olnud tugevad professionaalid. Ma tänan kõiki, kes on andnud oma panuse

selleks, et Eesti oleks veel parem koht, kus elada!

Head Eesti inimesed! Mul on olnud suur au teenida Eesti rahvast ja riiki peaministrina kahes valitsuses 961 päeva. Ma olen teinud seda tööd kire ja pühendumusega. Olen südamest tänulik kaasteeliste ja uhke tehtu üle. Ma olen südamest uhke oma riigi üle. Eesti on kõige parem riik maailmas. Elagu Eesti!

14:13 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Igor Gräzin, palun!

14:13 Igor Gräzin

Austatud härra peaminister! Sinu valitsuses on olnud ausa silmavaate ja siira näoga ministrid. Esmaspäeval, kui ma küsisin, kas sa kõiki ministreid usaldad, ütlesid sa 40 inimesele: "Jah, ma usaldan kõiki oma ministreid." Ma veel mõtlesin, et huvitav, kuidas nii, paar nägu on seal kindlalt sellised, kellega mina luurele ei läheks, kui ma ei taha kuuli selga saada. Aga sina ütlesid, et sa usaldad neid kõiki. Las mina nüüd küsin, kuidas nad said nii siira näoga valetada olukorras, kus minu süda ütles küll, et ausate inimeste protsent ei ole seal 100.

14:14 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et üks selline küsimus ole ka Eesti üldsusel laiemalt. Veel esmaspäeva ennelõunal heitsid valitsuspartnerite erakondade esimehed Reformierakonnale ette tegusid, mida, me teame, meie kunagi teinud ei ole. Vaid mõni tund hiljem saigi teatavaks, et tegelikult on uue valitsuse loomise põhimõtetes juba kokku lepitud, ka peaministri isikus on kokku lepitud, mis viitab sellele, et piirjooned olid juba pikalt paigas olnud. Täna ja eilsed uudised tõid välja, et Reformierakonna ja Eesti avalikkuse selja taga on salaja neid kõnelusi peetud vähemasti nädalaid, võib-olla veelgi kauem. Tagantjärele tuleb tunnistada, et ma olin liiga heausklik. Ma ei olnud valmis uskuma, et kui inimesed mulle silma sisse ütlevad, et nad tahavad selle valitsusega jätkata, siis nad tegelikult ei ole siirad. Minu lastetuba ei võimalda valetamist ega reetmist. Küllap olen ma liiga naiivne, kui ma eeldan, et kõigil teistel on samasugune lastetuba.

14:15 Esimees Eiki Nestor

Ants Laaneots, palun!

14:15 Ants Laaneots

Suur tänu, härra esimees! Härra peaminister! Te mainisite oma ettekandes, et olemasoleva koalitsiooni lõhkumine nii valitsuses kui ka Riigikogus sotsiaaldemokraatide ja IRL-i poolt tähendab sisuliselt vasakpöört Eesti poliitikas. See tähendab ka venekeelse hariduse osakaalu suurenemist ning muutusi kodakondsuspoliitikas, mida ma ise siia lisan. Lisan veel, et vasakpöörde on kindlasti meelepärane endisi NSV Liidu vabariike oma kontrolli alla saada püüdvale ja väga agressiivsele idanaabrile. Kas vasakpöördega võib kaasneda ka julgeolekuohu suurenemine ja kas musta stsenaariumi puhul võib korduda 1939. ja 1940. aasta hääletu alistumine ehk, teiste sõnadega, riigi iseseisvuse reetmine?

14:16 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Vasakpöörde kui selline on ilmne, aga päris kindlasti ei nimeta mina uut võimalikku valitsust julgeolekuohuks. Jah, seda on teinud ka mitmed IRL-i liikmed, näiteks Mihhail Lotman, kes on öelnud, et ta ei pea absoluutselt võimalikuks, et IRL saaks sellises valitsuses osaleda. Ka kunagine Isamaaliidu esimees Mart Laar on öelnud, et ta ei pea võimalikuks IRL-i osalemist valitsuses, millel on koostöölepe Jedinaja Rossijaga. Ega minagi ei kujuta seda ette. Ma arvan, et ka Eesti avalikkus laiemalt ei kujuta seda ette. Aga mina ei nimeta uut valitsust või uut võimalikku valitsust või luua tahetavat valitsust mingil juhul julgeolekuohuks, sest kui mina seda ütlen, siis tekitavad need sõnad väga tugeva resonantsi ja ma ei taha seda. Ma olen jätkuvalt lootusetu optimist ja ma loodan, et Eestis läheb kõik hästi.

14:18 Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

14:18 Laine Randjärv

Aitäh! Austatud peaminister! Umbusaldusavalduses märgitakse, et valitsuskabinet pole saavutanud kokkulepet haldusreformiga seotud valdkonnaseaduste muutmises. Samas on teada, et riigihalduse ministril on ette valmistatud kohaliku omavalitsuse tulubaasi muutmise seaduse eelnõu ja muud selle teemaga seonduvad eelnõud. On saavutatud isegi poliitiline kokkulepe, väidetavalt toimus see augusti lõpus. Kuna see etteheide on umbusalduse avaldamise tekstis esitatud, siis mind huvitab, kes täpselt valitsusliikmetest on selle teemaga venitanud. Selgitage seda olukorda.

14:18 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Kõige kummalisem on kritiseerida haldusreformi teemal seda valitsust, kes lõppkokkuvõttes selle reformi on käima lükanud, ja ma väga loodan, et tagasipöördumatult. Omavalitsused üle terve Eesti on liitumisläbirääkimistega lõpusirgel. Kuigi on veel teoreetiline võimalus, et seda reformi saab tagasi pöörata, siis minu hinnang on, et see oleks väga-väga vale.

Mis puudutab valdkonnaseadusi, mis käsitlevad lisaülesannete üleandmist liitunud omavalitsustele, mis saavad realiseeruda siis, kui omavalitsused on juba liitumise läbi teinud, siis teil on õigus, et see kokkulepe sõlmiti juba augusti lõpus. Minu teada on need eelnõud juba mõnda aega kooskõlastusringil olnud. Ka nendele ei tohiks ühelgi poliitilisel jõul siin parlamendis olla mingit väga põhimõttelist vastuväidet. Need eelnõud ei ole kuidagi kallutatud. Nendes on lihtsalt lähtutud põhimõttest, et kui üle Eesti on edaspidi suuremad omavalitsused, siis saab neile anda rohkem ülesandeid ja nende täitmiseks loomulikult ka rohkem raha. Ma võin öelda, et need eelnõud lähtuvad tervest mõistusest ja loogikast. Ma loodan, et need saavad siin parlamendis seadusena vastu võetud. Nendega ei ole kiiret, need peavad jõustuma siis, kui Eestis juba on suuremad omavalitsused, st peale haldusreformi territoriaalse osa äratagemist.

Kolmas teema, mida te mainisite, on tulubaasi muudatused. Riigihalduse minister Arto Aas esitas need muudatused paar nädalat tagasi ja nende sisu on väga lihtsustatult öeldes jagatav kaheks. Esiteks, kõigi omavalitsuste tulubaasi suurendatakse. Teiseks, see tulubaas jaotatakse solidaarsemalt. Seda sellepärast, et hoida ära ääremaastumist piirkonnas, kus vaatamata omavalitsuse elanike arvule on hästi palju hajaasustust. On selge, et suurte vahemaadega omavalitsustes on kas või näiteks teedevõrku hallata märksa keerulisem kui väga kompaksetes omavalitsustes. Tulubaasireformis on tegelikult muudatusi veelgi ja need on minu meelest kõik väga mõistlikud. Ma ei näe küll ühtegi põhimõttelist takistust, miks neid ei võiks ellu viia. Aga kui te küsite, kes palus nende muudatuste arutelu eelmisel kabinetinõupidamisel edasi lükata, siis see oli justiitsminister, sest tal oli soov neid pikemalt arutada.

14:21 Esimees Eiki Nestor

Kristjan Kõljalg, palun!

14:21 Kristjan Kõljalg

Aitäh! Austatud peaminister, kõigepealt tänan teid Eesti riigi teenimise eest peaministri ametis! Teie valitsus on otsustanud, nii nagu te ka oma kõnes ütlesite, vaba Eesti ajaloo kõige suurema teedeehitusprojekti – Tallinna–Tartu maantee Kose–Mäo lõigu neljarajaliseks ehitamise kasuks. Teatavasti on majandus- ja taristuminister Kristen Michal tulnud välja plaaniga teede rahastamist järgmiste aastate jooksul täiendavalt märkimisväärselt suurendada. Mida te soovitate uuele võimalikule koalitsioonile, kas selle Michali suure teedeehitusprojekti või -programmiga tasub edasi minna?

14:22 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Fakt on see, et selles Kristen Michali väljatöötatud plaanis on tugevalt ambitsiooni. Samas, kui me mõtleme edukatele riikidele – ma olen käinud väga paljudes neist nii Euroopas kui ka kaugemal –, siis ausalt öeldes mina küll ei tea riiki, kus veel peetaks sedavõrd pikalt arutelu, kas riigi kõige olulisem tee peab ikka olema neljarajaline või piisab kahest rajast. Kõik need ohtlikud olukorrad, kõik need traagilised õnnetused – nende tõenäosust on võimalik vähendada, kui teedesse investeerida. See, kui inimesed jõuavad riigi ühest otsast teise kiiremini, loomulikult elavdab neid piirkondi, mis on suurtest keskustest kaugemal. See, kui mööda teed saavad ilma inimeste liiklemist takistamata ning palju kiiremini ja efektiivsemalt liikuda ka kaubad, annab hoogu majandusele.

Minu meelest on see plaan kõike muud kui ebarealistlik. Selle plaani rahaline kogumõju on umbes 7% SKT-st. Ma olen täiesti kindel, et kui on piisavalt tahet, siis on see plaan elluviidav. Ma mäletan väga pikki vaidlusi mitmes valitsuses, mitmes parlamendikoosseisus ka Tallinna–Tartu maantee neljarajaliseks

ehitamise üle. Väideti, et seda ei ole võimalik teha, ilma et selleks oleks vaja võtta hirmus suurt laenu. Valitsuses kevadel vastuvõetud riigi eelarvestrateegia tõestab, et on küll võimalik: Tallinna–Tartu maantee neljarajaliseks ehitamist kuni Mäoni on riigi eelarvestrateegias rahastatud ilma laenu, võlakirjade või muu selliseta. Nii et kui ambitsiooni ja tahet on, siis on kõik võimalik.

14:24 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

14:24 Jüri Jaanson

Austatud peaminister! Umbusalduse avaldajad on teile või õigemini valitsusele ette heitnud vähest võimekust meie sotsiaalsüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel. Näiteks on ette heidetud haigekassa praeguseid probleeme olukorras, kus sotsiaalmaksu laekumine on tegelikult prognoositust parem. Valitsuses vastutavad sotsiaalsüsteemi eest sotside ja IRL-i ministrid. Ma vaatan, et nemad pole julgenud oma nägu siia näidata. Kuidas te hindate meie sotsiaalsüsteemi jätkusuutlikkuse väljavaateid ja praeguse valitsuse tööd selle kallal?

14:25 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Haigekassa rahastamine on teema, millega tuleb tegelda strateegilises vaates. Valitsusele ei ole esitatud ega ole seal arutelu ootel ühtegi sellist ettepanekut, mis põhimõtteliselt parandaks haigekassa rahastamist, kuigi neid ettepanekuid oleks väga vaja. Aga mis puudutab seda käesoleva aasta miinust, siis mina ei süüdistaks selles ei sotsiaaldemokraatide esimeest ega veel vähem IRL-i esimeest. Vastupidi, IRL-i esindaja haigekassa nõukogus on väga rangelt järginud eelarvedistsipliini nõuet ning teinud seda oma ametikohast tulenevalt ja ka tervest mõistusest lähtuvalt igati korrektset. Minu hinnangul on vead tehtud eeskätt juhatuse ja nõukogu tasemel. Me peame haigekassa nõukogu põhimõtteliselt reformima. Ei ole mõistlik, et sedavõrd olulist fondi, mis käsutab miljardit eurot meie kõigi ühist raha, juhitakse hajusal moel, ilma et keegi konkreetselt vastutaks. Seepärast olen ma veendunud, et 15-liikmelisest nõukogust peab saama kuueliikmeline, nii et igaühel, kes selle miljardi eest vastutust kannab, oleks ka nimi ja nägu ning tema vastutus avalikkusele hästi teada.

14:27 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

14:27 Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Umbusaldajatel on peaministrile etteheiteid maksupoliitika vallas, sh sotsiaalmaksu langetamise pärast. Teie valitsuse rahandusminister, IRL-i kuuluv Sven Sester on seni korduvalt rõhutanud tööjõumaksude, sh eriti sotsiaalmaksu langetamise vajadust majanduse ergutamise meetmena. Tema hiljutistest väljaütlemistest, muu hulgas eilses "Aktuaalses kaameras" öeldust, saab aga järeldada, et rahandusminister on valmis loobuma sotsiaalmaksu 1%-lisest langetamisest ja toetab sotsiaalmaksu määra tõstmist tagasi 33%-le. Muidugi, rahandusministri heitlikest hoiakutest põhimõttelistes maksupoliitilistes küsimustes on raske aru saada. Aga kuidas teil õnnestus valitsuses rahandusministrit veenda sotsiaalmaksu langetamise vajaduses?

14:28 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Sotsiaalmaksu 1% langetamise üle võib ju ilkuda ja öelda, et seda on liiga vähe. Aga väga raske on öelda, nagu see oleks samm vales suunas. Tegemist on põhimõttelise maksupoliitilise valikuga: tööjõu maksustamiselt liigutakse kahjuliku tarbimise, näiteks tubaka ja alkoholi suurema maksustamise suunas. See on väga põhimõtteline valik. See on tähendanud mitme valitsuse järjepidevat tööd, mis algas Juhan Partsi valitsuses ning jätkus kolmes Andrus Ansipi valitsuses ja kahes minu juhitud valitsuses. Eranditult kõik need valitsused langetasid samm-sammult tööjõumakse. Siis, kui Juhan Partsi valitsus 2003. aastal sellega alustas, oli tulumaks Eestis 26%. See on väga kaua tegelikult aega võtnud, viimase protsendipunkti langetasime sotsiaaldemokraatidega ühiselt riiki juhtides 2015. aastal. Aga on ilmne, et see, kas tulumaks on 26% või 20%, tähendab suurt vahet rahvusvahelises konkurentsivõimes ja ka inimeste sissetulekutes.

Samamoodi on sotsiaalmaksuga. Kui sa ei langeta 1%, siis sa ei saa viia sotsiaalmaksu kunagi sellise

määrani, mis Eesti ettevõtjate arvates atraktiivne on. Eesti ettevõtjad ütlesid enne valimisi ja on ka peale valimisi korduvalt öelnud, et töøjõumakse peab langetama ja seda tuleb teha veel kiiremini kui seni. Ma olen selle kriitikaga tegelikult nõus. Ma arvan, et seda langetamist ei tuleks mitte tagasi pöörata, vaid, vastupidi, neid makse tuleks palju rohkem langetada, kui eelarve seda vähegi võimaldab. Mis puutub rahandusministri seisukohtadesse, siis ju ta on paindlik. Alles eelmisel nädalal saatis ta mulle SMS-i, kus kasutas *hashtag*i "meeskonna värk".

14:30 Esimees Eiki Nestor

Terje Trei, palun!

14:30 Terje Trei

Ma tänan! Härra peaminister! Umbusaldajad viitavad oma avalduses, et teie valitsused on aastaid eiranud kriisi põllumajanduses. Selle valdkonnaga lähemalt tuttav olles julgen ma öelda, et see on ilmne liialdus eelmise ministri Ivari Padari tegevusest rääkides ning täiesti ebaõiglane kriitika Urmas Kruuse kohta. Ehk oleks täna siin see koht, kus rääkida üle, mida on tehtud ja millised on tulevikuplaanid. Kas lisatoetused ja töö uute turgude leidmiseks on kriisi eiramine?

14:31 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Mulle meenub, kui ma möödunud suvel käisin teie valimisringkonnas asuvas ühistus E-Piim. Ühistu juht näitas mulle ühte klippi intervjuust Uus-Meremaa peaministriga, kes kirjeldas sealset kriisi piimanduses. Kõik tema toodud sümptomid vastasid üks ühele sellele olukorrale, milles on ka Eesti piimatootjad. Vaevalt et Ivari Padar, Urmas Kruuse või Taavi Rõivas on süüdi nende piimatootjate hädades, kes Uus-Meremaal piima toodavad. Mina arvan, et nii Ivari Padar kui ka Urmas Kruuse on teinud kõik oma võimuses oleva, et Eesti põllumajandusel hästi läheks.

Mis puudutab konkreetset piimandust, siis me saame loomulikult aru, et kui Venemaa ütleb, et nad ei osta meie piima, siis ei aita siin ükski koostöölepe, vaid paratamatus on see, et meie piim sinna ei jõua.

Kui Venemaa meie piima ei osta, siis tekib meie turul ülepakkumine. Kui samal ajal on kogu Euroopas selle toote ülepakkumine, siis toob see kaasa hinnalanguse. See on täiesti elementaarne majandusloogika. Sellises olukorras on loomulikult piimatootjatel raske, neil on objektiivselt raske. Mida saab Eesti maaeluminister, valitsus või parlament teha selleks, et need raskused oleksid väiksemad? Esiteks saab maksta võimalikult hästi sihitud toetusi just nimelt piimandussektorile. Seda on tehtud. Muuseas, ka *top-up*i jaoks on järgmise aasta riigieelarves ette nähtud 4,6 miljonit eurot just selle arvestusega, et see läheks piimandusele. Piimanduse maksimum on siin 9,2 miljonit, üle selle piimandusele *top-up*i maksta ei tohi. Aga kui me liidame kokku kõik toetused, mis piimandusele on makstud, siis näeme, et summad on muidugi märksa suuremad.

Mida veel saab teha? Saab teha seda, mida senise valitsuse ettevõtlusminister, aga ka peaminister ja mitmed teised ministrid, näiteks majandus- ja taristuminister, on hoolega teinud: saab käia potentsiaalsetel uutel sihtturgudel, et avada neid meie põllumajandustoodangule. Urmas Kruuse ei ole täna siin just sellel põhjusel, et ta naaseb parasjagu ühelt selliselt reisilt. Ma väga loodan, et see Aasia turg, kus tema käis, annab Eesti põllumeestele tulevikus lisakäivet ja neil tasub selle nimel töötada. Ükskõik milline minister valitsuses peab pingutama selle nimel, et avada ka uusi turge. See on asi, mis väga hästi töötab, eriti just kaugematel turgudel.

14:34 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

14:34 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Härra peaminister! Riigikaitsekomisjoni liikmena ja Kaitseliidu ohvitserina lugesin ma umbusalduse avaldamise nõude tekstis kõige tähelepanelikumalt riigikaitset puudutavat lõiku. Kuna selle teksti autor on Keskerakond, siis ma ei saa kõigepealt mainimata jätta oma siirast heameelt selle üle, et alates sellest Riigikogu koosseisust on ka Keskerakonna sõnavarasse tulnud sõna "riigikaitse". Aga nüüd küsimus. Teile heidetakse ette, et te ei ole halvenenud julgeolekuolukorrale vähemalgi määral reageerinud. Seda heidetakse ette situatsioonis, kus Eesti kaitsejõudude tasemes on tehtud meeletu suur hüpe, olgu siis tankitõrjerelvastuses või soomusvõimekuses, olukorras, kus Ämaris

on liitlaste lennukid ja Eestisse on saabumas liitlaste pataljoni lahingugrupp. Kas teie saate sellest süüdistusest aru?

14:35 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Tõepoolest, see süüdistus on pehmelt öeldes kohatu. Eesti riik ei ole mitte kunagi olnud nii hästi kaitstud, kui ta on praegu, Eesti kaitseväge ei ole mitte kunagi olnud nii tugev ja need plaanid, mis on tehtud uues pikaajalises arengukavas, tugevdavad Eesti riigikaitset veelgi. Kui hoida Eesti riigikaitse heaks tehtavad investeeringud vähemalt 2% peal SKT-st – viimased kaks valitsust on hoidnud seda taset kõrgemal kui 2% SKT-st ja seda tuleb ka jätkata –, siis on järgmiste aastate jooksul võimalik Eesti kaitseväge veelgi tugevdada, suurendada selle isikkoosseisu, parandada relvastust, soetada rohkem lahingumoonu jne. See 2% on hädavajalik ja sellest kinnipidamine on eksistentsiaalse tähtsusega. Seda esiteks.

Öelda, et Eesti või meie liitlased ei ole midagi teinud või ei ole kuidagi reageerinud, on ka pehmelt öeldes kohatu. 26. märtsil 2014, kui ma asusin vabariigi peaministri ametisse, ei olnud Eestis püsivalt kohal mitte ühtegi liitlassõdurit. Praeguseks ei ole liitlaste siin viibimine mitte ainult reaalsus, vaid see on NATO ametlik poliitika. Selle nimel on teinud tööd välisministrid ja kaitseministrid mitmest valitsuskoalitsioonierakonnast, selle nimel on teinud tööd väga paljud kaitseväelased, diplomaadid ja riigiametnikud. See opositsiooni kriitika, et ei ole midagi tehtud, solvab, ma usun, neid kõiki. See on erakordselt kohatu. Ma kordan veel: Eesti riigi kaitsevõime on täna tugevam kui kunagi varem. Sellele vundamendile, mis on praeguseks rajatud, tuleb veel ja veel ehitada. Ainult nii saame olla kindlad, et Eesti on iseseisev riik aegade lõpuni.

14:38 Esimees Eiki Nestor

Yoko Alender, palun!

14:38 Yoko Alender

Aitäh! Austatud peaminister! Räägime usaldusest. Olen Riigikogus esimest korda, aga olen nüüdseks aru saanud, et poliitikute omavahelises suhtluses ei tähenda siirus ja otsekohesus alati kõige kiiremat teed eduni. Siiski on usalduse aluseks ausus. Kui IRL ja sotsiaaldemokraadid käisid meie selja taga koalitsiooni lõhkumas, siis miks nad ei oleks võinud seda rahvale tunnistada? Kas Eesti rahvas saab usaldada oma tulevase valitsejaid, kui need nii "Aktuaalses kaameras" kui ka teistes meediakanalites rahvale näkku on valetanud?

14:38 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Eks aeg annab arutust, kas see plaanitav valitsusliit üldse sünnib või mitte. Seda on täna keeruline öelda. Aga mida saab mitme asjaosalise väljaütlemisest lähtudes öelda, on see, et päris pikka aega on plaani peetud ja päris pikka aega on partnerile, praegusel juhul siis meile, Reformierakonnale, ja ka Eesti avalikkusele lihtlabaselt valetatud. Selle kohta võib öelda ka, et on puru silma aetud või eksiteele viidud, aga ega hunt metsakutsuks nimetamisest vähem ohtlikuks ei muutu. Ma ei karda välja öelda, et ka isiklikult mulle on valetatud. Ilmselt ongi see olnud minu kõige suurem viga peaministrina. Ma ei tunne, et oleksin teinud vigu Eesti riigi juhtimisel, aga kindlasti olen ma eksinud selles, et olen olnud liiga heauskne mõne oma partneri suhtes.

14:40 Esimees Eiki Nestor

Lauri Luik, palun!

14:40 Lauri Luik

Aitäh sulle, Taavi! Kahju muidugi, et ühelgi nende erakondade liikmetest, kes valitsust umbusaldada tahavad, ei ole ühtegi küsimust. Tavaliselt öeldakse, et kui küsimusi ei ole, siis kas on kõik arusaadav või ei saada mitte millestki aru. Aga see selleks. Eesti on viimase ligi paarikümne aastaga teinud läbi märkimisväärse arengu. Meie SKT on kasvanud ligi neli korda. Me oleme maailmas selgelt suunanäitajaks innovatsiooni valdkonnas. Oleme võrreldes nii mõnegi teise riigiga, kellega me samal ajal iseseisvuse välja võitlesime, ikka väga-väga kõvasti tööd teinud. Kui Eesti oleks umbes paarkümmend aastat tagasi valinud vasakpoolse tee, siis milline Eesti sinu arvates täna välja näeks?

14:41 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Seda pilti ei tahaks väga silme ette joonistada, sest siis läheks öösel uni ära ja kuna ma olen hea ööunega, siis ma seda riski võtta ei taha. Objektiivselt võttes võib öelda, et on väga raske leida mis tahes valdkonda, mis on tõeliselt tähtis ja kus mõni meiega samalt stardipakult alustanud riik oleks meist edukam, olgu see majandus, haridus või mõni teine valdkond. Eesti on viimase 25 aasta jooksul olnud väga hästi juhitud. On olnud valitsusi, mida on juhtinud Isamaa, on olnud valitsusi, mida on juhtinud Res Publica, ja on olnud ka päris mitu valitsust, mida on juhtinud Reformierakond. Nii kõikidel nendel erakondadel, kes on mõnda valitsust juhtinud, kui ka kõikidel nendel erakondadel, kes on mõnda valitsusse kuulunud, on olnud väga suur roll. Praegu siin esindamata erakondadest on ka Koonderakonnal olnud oma roll, selleks et Eesti liiguks ikka õigel kursil. Tahtmata olla liiga dramaatiline, ütlen, et minu arvates ei ole vaja seda edu toonud kurssi muuta. Ma olen tänulik kõikidele Eesti valitsustele, kõikidele oma eelkäijatele, kõikidele erakondadele, kes on Eestis valitsusvastutust kandnud, et neil on olnud tarkust ja riigimehelikkust teha õigeid valikuid.

14:42 Esimees Eiki Nestor

Johannes Kert, palun!

14:42 Johannes Kert

Täna, härra esimees! Lugupeetud peaminister! Lugesdes teie vastu esitatud umbusaldusavaldust, jääb mulje, et etteheited on pigem otsitud. Umbusaldusavaldust võib hinnata poliittehniliseks. Ka teie ettekandest ja meie tähelepanekutest nähtub, et paljud etteheited on teie kaudu esitatud teie koalitsiooni ministritele, sh IRL-i ja sotsiaaldemokraatliku partei ministritele. Mõne hetke pärast, kui toimub hääletus, võtavad sellest ilmselt osa ka IRL-i ja SDE liikmed. Kuidas te hindate tulemust, kas need erakonnad hääletavad teie poolt või vastu?

14:44 Peaminister Taavi Rõivas

Eks seda ole näha. Aga mul ei ole illusioone selle kohta, kas umbusaldusavaldus läheb täna läbi või mitte. Küllap ta läheb. Seda enam tahtsin ma seista täna siin teie ees ja mitte lihtsalt ise vaikselt ära minna. Ma tunnen, et see kriitika, mis on tehtud valitsuspartnerite aadressil selles umbusaldusavalduses, vaat see kriitika on ebaõiglane. Ei ole kindlasti vaja kõike seda ette lugeda, et mõista, et tegemist on otsitud põhjustega ja selle taga on midagi muud. Tegelikult on vaja lihtsalt ettekäänat, et saada lahti sellest peaministrist, kes on nende jaoks, kes tahavad võimu pöörata, ebamugavaks osutunud, ja leida uued partnerid. Me saame sellest suurepäraselt aru. Me kõik saame aru. Sellest saab aru IRL ja saavad aru sotsiaaldemokraadid, kõik saavad. Nii et nendes asjades, mida selles umbusaldusavalduses on sotsidele, IRL-ile ja kogu valitsusele ette heidetud, olin ma veel esmaspäeval valmis neid ministreid kaitsma. Ma olen ka tagantjärele valmis kaitsma, ka täna. Nendes asjades on etteheited kohatud, aga mõnes muus küsimuses, mis puudutavad ausust, on võimalik etteheiteid teha küll. Selles me oleme nüüd targemad.

14:45 Esimees Eiki Nestor

Deniss Boroditš, palun!

14:45 Deniss Boroditš

Aitäh! Hea peaminister! Te lugesite ette need asjad, mida valitsus suutis selle aja jooksul ära teha. Olles valitud Ida-Virumaalt, tahan ma esile tõsta seda, mida valitsus tegi Ida-Virumaa heaks väga raskel ajal, kui energeetikasektoris olid ohus tuhanded tökohad. Minu meelest on tugev valitsus see, kes suudab teha kiireid ja väga olulisi otsuseid. Minu meelest tänu sellele, et valitsus tuli appi ja langetas kiirelt makse, ei ole tuhanded tökohad enam ohus. Aitäh teile selle eest! Aga kui rääkida põhjustest, siis ka mina arvan, et need on otsitud põhjused. Kas te ei arva, et võib-olla peapõhjus ongi see, et Reformierakond valitsuserakonnana on liiga tugev ja palju parem on vahetada see partner välja mugavama partneri vastu, kes ei ole nii tugev? Nagu näha, tundub, et valitsus ei olnud 15-liikmeline, vaid ainult seitsmeliikmeline.

14:47 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Suurema osa ajast oli see valitsus ikkagi 15-liikmeline. Ma võin öelda, et ministrid pingutasid. Ma olen üsna kindel, et nii mõnigi valitsusliige sai sellest salaplaanist teada alles siis, kui otsad olid juba kokku sõlmitud. Nii et mina ei taha kuidagi nende suhtes ebaõiglaselt kriitiline olla. Vastupidi, eranditult iga ministrit on võimalik kiita. Mitte keegi valitsuses ei ole oma ülesandeid täitmata jätnud. Mis puudutab neid konkreetseid otsuseid, mis tehti märtsiistungil Narvas, siis on ka minul hea meel, et neil on olnud Ida-Virumaale sedavõrd suur sotsiaal-majanduslik mõju. Märtsist tänaseni on tööpuudus Ida-Virumaal vähenenud *circa* 2,7%, mis lahti seletatuna tähendab seda, et umbkaudu iga neljas töötaja olnud inimene Ida-Virumaal on endale töökoha leidnud. See võib tunduda meile arvuna Excelis, aga selle taga on sajad ja sajad perekonnad, kelle toimetulek on tänu sellele paranenud. Nii et seda tüüpi otsuseid ei tohiks mingil juhul karta ka tulevikus.

14:48 Esimees Eiki Nestor

Imre Sooäär, palun!

14:48 Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud peaminister! Sa oled Eestile maailmas head nime teinud, võib-olla rohkemgi kui paljud peaministrid enne sind, ja Eesti lippu kõrgel hoidnud. Aitäh selle eest! Aga oma vastuses mainisid sa korra tubaka- ja kütuseaktsiisi. Täna uuriva ajakirjanduse väitel olevat uus koalitsioon viimaste kuude jooksul kokku pandud suitsunurgas. Kas sa kahetsed, et sa ei ole suitsumees?

14:49 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! See on ilmselt päeva parim küsimus. Ei kahetse. Ma pean taas kord tagasi tulema oma lastetoa juurde. Minu suitsetamisest loobunud vanaisa oli see, kes mulle kunagi ütles, et ära sina küll kunagi suitsetamisega alusta. Ma ei ole ühtegi sigaretti elus huultele tõstnud ega kavatsegi seda teha.

14:49 Esimees Eiki Nestor

Kalle Palling, palun!

14:49 Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister, hea Taavi! Väga suure tõenäosusega vastab tõele see, et see nädalaid kestnud salakokkuleppe sõlmimine toimus IRL-i ja sotsiaaldemokraatide fraktsiooni enamiku selja taga. Kuna sa suure tõenäosusega kõneled selle valitsuse peaministrina siin viimast korda, siis kas sa soovid kedagi meie partneritest ka personaalselt või vähem personaalselt tänada?

14:50 Peaminister Taavi Rõivas

Ma tänan eranditult kõiki, kes on pingutanud selle nimel, et Eesti elu läheks paremaks! Ma arvan, et ei sotsiaaldemokraatide hulgas, IRL-is ega ka Reformierakonnas ei ole ühtegi inimest, kes ei oleks selle nimel selle enam kui poolteise aasta jooksul pingutanud. Oma sõnavõttus ma tegelikult tänasin igaühte neist. Ma arvan, et koos sai palju ära tehtud. Meie kõigi vastutada on see, et tehtut edasi kantaks. Tuleb püüda ära hoida selle tagasipööramine kõikjal, kus see teeks Eesti elu lühikeses või pikas vaates halvemaks. See kõik ei ole olnud ainult Reformierakonna vastutada, see on olnud samuti Isamaa ja Res Publica Liidu ja ka sotsiaaldemokraatide vastutada. Ma tänan eranditult kõiki, kes seda tööd tegid! Aitäh teile!

14:51 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister Taavi Rõivas! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kadri Simson Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:52 Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Veidi rohkem kui poolteist aastat tagasi sõnastas vastne peaminister Taavi Rõivas oma moto. See moto oli, et Eesti vajab vaid peenhäälestamist. Peenhäälestav peaminister on toonud meid olukorda, kus täna lahkuv valitsus võiks kanda seisakuvalitsuse nimetust. Me kuulsime täna peaministri selgitust selle olukorra kohta. Olukorra kohta, kus ta täna mõneti

üllatuslikult on. Aga seda mustrit me oleme näinud ka enne. Kui majandus oli seisakus ja otsuseid ei tehtud, sest peaminister ei osanud otsustada, siis kriitikat teha ei võinud. Kui majanduses oli häda, oli vastus ikka see, et valitsus tegeleb julgeolekuolukorraga. Kui valitsuse ja peaministri toetus oli madal, mindi taas päheõpitud laulu juurde: praeguses julgeolekuolukorras ei või Reformierakonda kritiseerida. 18. sajandil võis Päikesekuningas lubada endale ütlemist "Riik, see olen mina". Reformierakond on küll Eestis 21. sajandil pidevalt võimul olnud, aga retoorika, et riik on Reformierakond või Reformierakond ongi riik, on Eestis siiski sobimatu. 17 aasta jooksul on Reformierakond oma partnereid vahetanud lausa mitmel korral, seni kuuel korral. Partnereid tulebki vahetada, kui see annab uue hingamise. Võib öelda, et seekordne vahetus on oodatud. Seekordne vahetus on ootusega saadetud: oodatakse, et majandus saab liikuma. Seekordne vahetus võib meid vabastada senistest dogmadest. Peaminister lubas ametisse astudes ka seda, et me muutume uueks Põhjamaaks. Nüüd kasutatakse sellist retoorilist võtet, nagu Eesti saaks vasakvalitsuse. Kas pole humoorikas, et Reformierakonna lubadus muuta Eesti uueks Põhjamaaks vajabki samasugust poliitikat nagu põhjanaabritel, et see vajabki sotsiaalsemat poliitikat? Umbusaldusavalduse teksti ei hakka ma teile ümber jutustama. Aga te kõik teate, et otsustusvõimetu peaminister valitsuse eesotsas toob kaasa probleeme. Probleemid ei ole nähtavad ainult siin, Riigikogu saalis, vaid need on nähtavad kõikjal Eestis. Neid probleeme on pikemalt kirjeldatud umbusaldusavalduse tekstis. Nendele tuginedes meie täna peaminister Taavi Rõivase umbusaldamise poolt ka hääletame. Suur tänu tähelepanu eest!

14:55 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:55 Andres Herkel

Härja juhataja! Austatud rahvaesindajad, ministrid ja külalised! Kõigepealt ütlen, et mul on hea meel, et ka Reformierakonna fraktsioon sai Taavi Rõivasele nii palju küsimusi esitada. Tavaliselt, kui meie oleme seda teinud kas infotunnis või arupärimiste aegu pikkadel esmaspäevaõhtutel, siis see rida siin on tühi olnud. Nii et meie oleme küsimusi esitanud küll ja küll.

See seisakudiagnoos on tegelikult umbusalduse avaldamise tekstis kirjas. Ma ei peatuks sellel, vaid püüan esitada mõne kaalutluse, mis haaravad olukorda ehk laiemalt kui lihtsalt etteheited valitsuse otsustamatusele ja tehtud vigadele.

Kõigepealt, mul on tunne, et see Reformierakonna masin tegeleb juba ammu rohkem mulje jätmise ja poliititehnoloogiaga, mitte sisuliste muutustega. Ta on muutunud pigem sisukate reformide piduriks. Jah, omal ajal said tehtud õiged valikud, aga see kõik oli liiga ammu ega aita meid enam edasi.

Reformierakond pole valmis tunnistama, et kunagi nende osavõtul või juhtimisel tehtud poliitilised otsused on nüüdseks ajale jalgu jäänud või vajavad muutmist.

Te olete tugevad peamiselt märkide ja mütoloogiate loomises. Praegust juttu vasakpöördest ei tuleks minu meelest võtta palju tõsisemalt kui kunagist lubadust jõuda Euroopa viie rikkaima riigi hulka.

Võrreldes kunagise kodanikeriigi manifestiga on Reformierakond ise minu meelest päris palju vasakule kaldunud. Teie deklaratiivne parempoolsus absolutiseerib ehk paari oma aja ära elanud või algusest peale vildakat maksudogmat.

Reformierakond on kujunenud ka tüüpiliseks administratsiooniparteiks, nagu neid ikka on tekkinud Ida-Euroopas ja ka SRÜ riikides, kui on jäädud liiga kauaks võimule. Jedinaja Rossija ja Jeni Azerbaidžan on mingis mõttes teie kauged sugulased. Jah, teie meetodid on kahtlemata rafineeritumad. Aga hindamatut abi on teile siinjuures osutanud Edgar Savisaare isik, keda kirjanik Andrus Kivirähk on tabavalt nimetanud Reformierakonna võimul püsimise peamiseks garantiiks ja oravate auesimeheks. Ühe partei liiga pikk võimul olemine on tekitanud kopitust riigivõimu eri tasandil ning siin on tuulutamist ilmselt hädasti vaja. See kopitus tähendab minu meelest ka vaimset kopitust mõtlemises, mis muuseas väljendub viimastel päevadel selgelt väljendatud ettekujutuses iseenda asendamatuses. Ja veel, te olete minu meelest täielikult minetanud peaministriparteile vajaliku ja omase strateegilise juhtimise, mis varasemate liidrite ajal ehk veel mingil moel olemas oli. Pole ju võimalik dikteerida kogu poliitilisele spektrile üksnes oma kinnisideid, kuulamata opositsiooni ja isegi valitsuspartnereid. Ilmekas näide oli ka katse presidendivalimistel ilma teisi partnereid dialoogile kutsumata vaid omi kandidaate läbi suruda.

Lõpuks, ma olen juba korduvalt seda öelnud, Taavi Rõivase valitsus on algusest saati justkui juurelt

valesti kokku pandud. Võeti välja valimislubadused, pandi neile hinnasildid külge ja siis hakati maksude kohendamisega vahendeid otsima. Meie riigi ja ühiskonna ees seisvate probleemide puhul ei saa lubada nii kerglast mustrit. Sellepärast ei saanudki valitsusest ilmselt meeskonda, mis püstitaks teravaid probleeme, et neile üheskoos lahendusi otsida. Mõistagi on kohane küsida, milline on järgmine valitsus. Kindlasti on meile oluline, et juhtimine oleks läbipaistvam, võim detsentraliseeritud ja kohalike kogukondade initsiatiiv ka selgelt soositud. Kuid rahuliku ja demokraatliku võimuvahetuse printsiip peab olema igal juhul tagatud ja seda ilma juttudeta julgeolekuohust või vasakpöördest, mis on selgelt vastutustundetud. Aitäh!

15:00 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Lisaaeg kolm minutit.

15:00 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud ministrid! Head kolleegid! Taavi Rõivas ütles natukese aja eest, et Eesti on parim riik maailmas. Absoluutselt nõus, minu arvates ka, meie erakonna arvates ka. Just sellepärast me soovimegi Eestile parimat valitsust ja just sellepärast me soovime praegust valitsust tagandada. Me kuulasime praegu peaministri ettekannet. Minu meelest sai kogu sellest jutust teha ainult ühe järelduse: peaminister või laiemalt võttes Reformierakond ei saa siamaani aru, mis on valesti. Ta ei saagi aru, kuidas on võimalik, et viis fraktsiooni tahavad maha võtta peaministrit, kuigi peaministri ja tema partei arvates on töö olnud laitmatu. Etteheiteid ju olla ei saa, kõik on parimas korras, vastastikune usaldus valitsuses on tema arvates olnud täielik, seda kuni viimaste päevadeni. Ometi me kõik teame, et kõik valitsuse osapooled käisid juba varem opositsiooni hulgas otsimas alternatiivseid valitsuse variante. Kõik valitsuse osapooled käisid. Millisest usaldusest ja kelle vastu me saame siin rääkida?

Mulle on küll täiesti selge, et Reformierakond teeb sama asja – tänasel päeval on väga hea võrrelda –, mida tegi maailma meedia seoses Donald Trumpiga: tekitas müüdi, jäi oma propagandat ise uskuma ega saagi aru, mis on valesti. Ei saagi aru. Mulle on see muidugi mõistetamatu. Ma tean, et Reformierakonnas on intelligentsed inimesed, kes peaksid teadma, mis on tegelikult seda nurinat põhjustanud: korruptsioon, upsakus, igasuguste muudatuste vältimine selles hirmus, et tool hakkab kõikuma, arusaam, et riik – see ongi nemad. Seda on minu kolleegid siin juba öelnud. Tegelikult te ju saate aru, mida ette heidetakse. Me võime selle kokku võtta ütlemisega, et te olete valitsemisest täiesti väsinud, räbaldumiseni väsinud. Teine variant on tõesti see, et te ise usutegi oma propagandat. Nagu te ilmselt praeguseks olete aru saanud, keegi teine enam ei usu. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:03 Urve Tiidus

Palun kolm minutit juurde!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Lisaaeg kolm minutit.

15:03 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Riigikogu liikmed! Ministrid! Külalised! Praeguse olukorra kohta Eesti poliitikas võib öelda vanarahva kombel, et ega vägisi armsaks ei tee. Koalitsioonid on muutunud enne ja muutuvad ka pärast tänast päeva. Tõsiasi on see, et ühiselt seatud eesmärkide nimel töötamise asemel otsustasid kaks koalitsiooni osalist, IRL ja sotsid, valitsuse lõhkuda ja sukelduda uude suhtesse, sedakorda siis Keskerakonnaga. Ja huvitav suhe saab see olema. Eesti aga seisab praegu silmitsi poliitiliste valikutega, milles terendab ka rohkesti vasakpoolsust. Kuidas see koostöö parempoolsete konservatiividega välja hakkab nägema, seda näitab aeg. Suure tõenäosusega tuleb Isamaa ja Res Publica Liidul teha edaspidi järeleandmisi kodakondsus-, maksu- ja hariduspoliitikas. Inimeste ja ettevõtjate jaoks tähendab see küllap suuremat maksukoormust, võib-olla ka varamakse. IRL, kelle retoorikas on alati kõlanud eesti kultuurilised ja rahvuslikud ideaalid, tahab nüüd edendada

maksutõuse soosivat poliitikat ja senisest erinevat keelepoliitikat. Aga ega me hetkel siin täpselt ei tea. Ja kes teab, mis kohustusi poliitilise ühisosa leidmine veel kaasa toob, sest uue võimaliku peaministri Jüri Ratase sahtlis on ka leping Ühtse Venemaaga.

Muutused on elu pärisosa. Analüütikute ja ajaloolaste tööks jääb need muutused ning nende põhjused ja tagajärjed tulevastele põlvedele objektiivselt kirja panna. Nagu me teame, demokraatlikus ühiskonnas selguvad jõuvahekorrad valimistel. Parempoolsete liberaalide parteina on Reformierakond kahel järjestikusel korral Riigikogu valimised võitnud ja sai eelmisel aastal ka rahva suurima toetuse. Me jääme suurimaks fraktsiooniks Riigikogus.

Valitsus on nüüdseks ametis olnud 19 kuud ja koalitsioonilepingu alusel on selle aja jooksul langetatud olulisi otsuseid majanduse elavdamiseks ning Eesti julgeoleku tugevdamiseks. Olgu siinkohal veel kord need olulisemad muudatused nimetatud. Neid on juba siin kuuldud, aga ma siiski veel kordan.

Tööjõumaksude langetamine, maksuvaba tulu suurendamine, Eesti julgeoleku tugevdamine, idapiiri väljaehitamine, riigivalitsemise reformi ja haldusreformi käimalükkamine. Eesti inimeste igapäevast kindlustunnet suurendavad ka suurenenud peretoetused, kas või kolmanda lapse 300-eurone toetus, ja üksi elavate pensionäride toetus. Selle aja jooksul on intensiivselt edasi liikunud haldusreform, tegudes on see liikunud edasi intensiivsemalt kui kunagi enne. Edumeelsed kohalikud omavalitsused on sõlminud ja sõlmimas ühinemislepinguid, mõistes, et kvaliteetsed teenused ei tähenda võimalikult palju vallamaju ja vallavanemaid, vaid professionaalseid ja efektiivselt toimivaid teenuseid.

Reformierakond jätkab liberaalse ja Eesti iseseisvust kindlustava poliitika elluviimist. Me seisame ka edaspidi kindlalt parempoolse Eesti eest. Olen kindel, et selles on meil ka liitlasi. Praegu on kõige olulisem see, et Eesti inimesed, pered, tööandjad, töötegijad, pensionärid ja lapsed saaksid arvestada, et suunamuutus ei hävita kõike seda, mis Eestile on edu toonud. Isiklikult loodan väga, et uus valitsus ei pane tulevastele põlvedele laenukoormust, mille abil saab ennast lühiajaliselt hästi tunda. Valitsemine pole kunagi lihtne, muidugi nõuab see tööd, pühendumist ja vastutustunnet. Reformierakonna fraktsiooni juhina tänan ma peaministrit ja kogu valitsust hea koostöö eest meie fraktsiooniga! Suur tänu teile!

15:07 Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele umbusalduse avaldamise peaminister Taavi Rõivasele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

(Aplaus.) Austatud Riigikogu, umbusalduse avaldamise poolt oli 63 Riigikogu liiget, vastu 28 ja erapooletuid ei olnud. Riigikogu avaldas peaminister Taavi Rõivasele umbusaldust.

2. 15:10 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (249 SE) kolmas lugemine

15:11 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 249 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised.

Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

15:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 249. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

3. 15:13 Mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) kolmas lugemine

15:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 282 kolmas lugemine. Kas kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 282 lõpphääletusele. Me läheme lõpphääletuse juurde. Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 282. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

4. 15:14 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (296 SE) kolmas lugemine

15:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 296 kolmas lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri!

15:14 Remo Holsmer

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Teie ees on selle aasta riigieelarve muutmise seaduse eelnõu, käsil on selle kolmas lugemine. Lühike kokkuvõte sellest, mis teise ja kolmanda lugemise vahel toimunud on. On laekunud kaks ettepanekut, üks Vabaerakonna fraktsioonilt ja teise tegi rahanduskomisjon koostöös Rahandusministeeriumiga.

Vabaerakonna ettepanek on sisuliselt sama, mille nad tegid peale esimest lugemist. See puudutab raha eraldamist põllumajandussektoris, kokku 5,3 miljonit eurot. See ettepanek ei kuulu meie kodukorra järgi hääletamisele, kuna valitsus seda ettepanekut ei toetanud ja ka juhtivkomisjon mitte.

Teine ettepanek, mis on tehtud rahanduskomisjoni ja Rahandusministeeriumi koostöös, puudutab mõningaid summade ümbertõsteid Rahandusministeeriumi haldusala, Riigikohtu, haridusministeeriumi ja Põlva Haigla eelarves ning Põlva Haigla võrgustumisega seotud kulusid. See puudutab ka eelnõu jõustumist: ettepaneku järgi jõustub seadus Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Selle mõte on see, et ministeeriumid saaksid tehtavad muudatused võimalikult kiiresti veel selle aasta lõpus realiseerida.

Komisjon langetas konsensuslikult järgmised otsused: saata eelnõu päevakorda tänaseks, 9. novembriks 2016, kolmas lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Palun eelnõu toetada!

15:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut ja me vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Head kolleegid! Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 296 kolmas lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Me läheme lõpphääletuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2016. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 296. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 64 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 5 ja vastu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

5. 15:19 "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018". Ettekanne elluviimise kohta

15:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Tänane viies päevakorrapunkt on ettekanne "Õiguspoliitika arengusuundade aastani 2018" elluviimise kohta. Ettekandja on justiitsminister Urmas Reinsalu. Aga enne, kui me selle juurde

läheme, head kolleegid, tutvustan teile lühidalt menetlemise korda. Kõigepealt on justiitsministri ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Seejärel on küsimused, iga Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Läbirääkimistel võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Arutelu lõpul Riigikogu otsust vastu ei võta. Nüüd ma palun kõnepultl justiitsminister Urmas Reinsalu!

15:19 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Lugupeetav rahvaesindus! Minu ülesanne on teha parlamendile ettekanne õiguspoliitika arengusuundade elluviimise kohta sellel aastal. See on juba viies kord. Õiguspoliitika arengusuunad on koostatud kuni aastani 2018. Nagu me rääkisime Riigikogu õiguskomisjonis, on meil plaanis järgmise aasta jooksul asuda ette valmistama ka uut õiguspoliitika arengusuundade teksti. On enesestmõistetav, et see toimub koostöös seadusandjaga.

Ma tahan rõhutada, et õiguspoliitika arengusuundade elluviimisel on valitsus pannud suurt rõhku sellele, et enne seaduseelnõu koostamist selgitataks välja *ultima ratio*, st vajadus eelnõu järele, ja koostataks väljatöötamiskavatsus ehk VTK. Ma võin öelda, et selline suundumus, kui võtta aluseks ka statistika, on olnud positiivne. VTK-de osakaal, kui võtta aluseks valimperiood, 2014. aasta esimene pool, on 2016. aasta esimesel poolel kasvanud üle kahe korra. See ei ole mitte bürokraatlik asi iseeneses, vaid see on tegelikult meetod selleks, et saavutada kvaliteetsemat õigusloomet. Võiks öelda nõnda, et me oleme ühe teatud protsessi keskel. Kui VTK-de osakaal on praegu 33%, siis on soov ja taotlus, et see kasvaks.

Eelseisva Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise valguses on kindlasti paslik juhtida seadusandja tähelepanu sellele, milline on tulevikus Eesti õigusloomefilosoofia, milline võiks see olla eesistumise ajal nii Euroopa Liidu Nõukogu töörühmade kui ka ministrite nõukogude vedajana. Ma tahan rõhutada, et kindlasti ei peaks eesistumise kvaliteeti hindama õigusloome kvantiteedi ehk selle järgi, kui palju õigusakte on suudetud menetluskoridoris uude etappi viia. Siin on hea näide Holland, kes oli eesistumise ajal väga hea ja õiglane arbiiter, kindlate prioriteetidega, ja näitas selgelt, et vastuvõetud seaduste arv ei ole iseenesest esmatähtis. Kindlasti on tähtis järgida meie õigusloome tervemõistustlikke reegleid, mida me peame oluliseks. Õiguslik sekkumine tuleks võtta appi üksnes siis, kui see on tingimata vajalik ja muid sobivaid meetmeid ei ole. Samamoodi on ka üleeuroopaliste õiguslike initsiatiividega, mida komisjon ette paneb.

Tahan rõhutada, et hästi oluline on arutada töörühmades kõigepealt läbi Euroopa Komisjoni mõjuanalüüsid, mis on meie mõistes VTK-d, ning suhtuda nendesse nõudlikult ja kriitiliselt. Ma võin tuua ühe näite. Toidutarneahela teatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks pakub Euroopa Komisjon ühe meetmena välja uut riigi järelevalvekohustust, seda, et riigil oleks lisaülesanne valvata kauplemistavade ja lepingutingimuste järele. Samas on mõjuanalüüside puhul meie valitsuse vaade see, et uued järelevalvekohustused ja riigi paisutamine ei pruugi olla nende probleemidega tegelemiseks mõistlik meede.

Tõsiselt ja kriitiliselt tuleb suhtuda ka nendesse Euroopa õigusalgatustesse, mille menetlemine on kestnud juba väga pikalt. Siin on kindlasti oluline töörühmades ja nõukogudes rõhutada, et komisjon peab kriitiliselt üle vaatama, kas liikmesriikide erimeelsuste tõttu väga pikaks ajaks venima jäänud algatusi on üldse põhjust edasi menetleda. Tuleb otsustada, kas sellisest kompromissidest pungil õigusaktist, millel erilist regulatiivset sisu või mõju ei pruugi enam olla, ongi üldse mingit sellist kasu, mida sellega kunagi taotleti. On positiivne, et ka president Junckeri komisjon on just selle aasta septembris parema õigusloome põhimõtete rakendamise asjas deklareerinud, et on sellel ja eelmisel aastal menetlusest tagasi võtnud 90 algatust, millel ei olnud realistlikku perspektiivi. Ma arvan, et sellist hoiakut tuleb tervitada.

Parlamendiliikmetele on kirjalikult kättesaadav ettekande tekst, kus on ära toodud põhjalikum statistiline informatsioon. Järgmine tööfaas seisab ees. Seadusandjal ja valitsusel tuleb koostöös asuda järgmisel aastal välja töötama uusi arengusuundi järgmiseks perioodiks. Kindlasti pean oluliseks rõhutada – ja ma usun, et valdkonnakomisjonides arutatakse seda –, milline on Eesti eesistumise õiguspoliitiline filosoofia. Loomulikult, minu üleskutse on rakendada seda õigusloome vahendamise kontseptsiooni, mille me oleme aluseks võtnud ka üleeuroopaliste õigusalgatuste puhul. Aitäh!

15:25 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Toomas Vitsut Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:25 Toomas Vitsut

Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Aasta eest oli mul au pidada Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel kõne õiguspoliitika arengusuundadest. Samamoodi on Keskerakonna fraktsioon usaldanud mind ka täna sel teemal läbirääkimistel kõnelema.

Aga nüüd teemast. Õiguspoliitika kujundamisel tuleb minu ja meie arvates lähtuda esmalt Eesti Vabariigi põhiseadusest. Põhiseadus annab meile kätte suuna, mille piires me üldse võime õigusloomet ellu viia. Iga seadusandlik algatus peab olema põhjalikult ette valmistatud, õigusaktile peab eelnema VTK ja järgnema järelhindamine. Õiguspoliitika arengusuundade dokumendis pannakse suurt rõhku sellele, et seaduseelnõu koostamisele peab eelnema VTK. VTK annab selge ülevaate asjaoludest, mille põhjal selgub, kas kehtivas õiguskorras ikka üldse on olemas vajadust seadust muuta. Olgugi et VTK-de arv on aasta-aastalt kasvanud, ei ole ministriumid veel üksmeelel selle vajalikkuse suhtes. Nii kohtame Riigikogus ikka ja jälle algatusi, näiteks kiireloomulisi asju, millel VTK puudub. Ühelt poolt võib kiireloomulisus olla põhjendatud, kui õiguskorrast kõrvaldatakse põhiseadusvastaseid norme, mille tõttu on kannatanud inimesed või millest sõltub inimeste käekäik. Teisalt võib kiireloomulisuse põhjuseks olla hoopis seadusandja viivitamine.

Haldusreformi seadus on ilmekas näide selle kohta, kui poetakse kiireloomulisuse argumendi taha. Riigihalduse ministril oli võimalik tuua omavalitsusreformi käsitlevad eelnõud palju varem Riigikogu menetlusse. Paraku seisame nüüd silmitsi olukorraga, kus kohalikud omavalitsused juba ühinevad, aga eelnõud Riigikogusse veel jõudnud ei ole. Samas on paljud omavalitsused äraootaval seisukohal, mida Riigikohus haldusreformi seaduse kohta otsustab, ja pole ühinemise kohta seisukohta veel võtnud. Selline õigusloome ei tekita Eesti inimestes kindlust vastuvõetud seaduste suhtes. Üks asi on VTK koostamine, hoopis teine lugu on kaasata eelnõu väljatöötamise protsessi huvigruppe ning – see on veelgi olulisem – arvestada eelnõu koostamisel kaasatud huvigruppide arvamusega. "Kaasamise hea tava" järgi tuleb nõu pidada ekspertide ja nendega, keda kavandatav regulatsioon otseselt puudutab. Tihtipeale arvestavad ...

Ma palun lisaajaga kolm minutit!

15:30 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaajaga.

15:30 Toomas Vitsut

... ministriumid huvigruppide arvamusega vaid selleks, et järgida "Kaasamise heas tavas" sätestatud, kuid lõpuks lähtutakse ikkagi sellest, mida eelnõu väljatöötamisel esialgu plaaniti. Nii näiteks ei poolda Eesti Advokatuur vaidlustamisõiguse saamist tsiviil- ja haldusasjades tehtud riigi õigusabi andmise tasu- ja kulumääruste ning riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtulahendite puhul või Notarite Koda võimalust avada büroo mõnes teises tööpiirkonnas.

Jätkuvalt on probleemiks pidev seaduste muutmine. Normi pinnalt ei jõua tekkida veel kohtupraktikagi, kui seadus juba muutub. Selle aasta oktoobriks oli 383 kehtivast seadusest muudetud 224, mida on juba praeguseks rohkem kui eelmisel aastal kokku. Seega on Eestis endiselt olukord, kus kõike peetakse nii oluliseks, et seda on võimalik reguleerida vaid seaduse tasandil. Selline pidev uute regulatsioonide loomine ja vanade normatiivide muutmine toob kahju kogu õigussüsteemi stabiilsusele, põhjustades ebaselgust nii normide rakendajates kui ka adressaatides.

Eesti Keskerakonna fraktsioon on seisukohal, et iga seadusalgatus peab olema põhjalikult ette valmistatud. Uue seaduse algatamise või kehtiva seaduse muutmise kõrval tuleb läbi kaaluda kõik võimalused, millega on võimalik vähendada õigusloome mahtu. VTK kõrval tuleb hakata enam rõhku panema õigusakti järelhindamisele. Ainult eespool mainitud viisil tegutsedes saame parandada õigusloome kvaliteeti nii, et inimestel tekib usaldus riigi vastu ning kindlus kehtiva õiguse suhtes. Ma tänan kuulamast!

15:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun kõnepulti Heljo Pikhofi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

15:33 Heljo Pikhof

Head ametikaaslased! Hea juhataja! Õiguspoliitika arengusuunad on õiguspoliitika kujundamisel olulise tähtsusega ja nende järgimine peab tagama õigusloome kvaliteedi. Justiitsministri ettekandest võis kuulda, et Justiitsministeerium on pannud suurt rõhku sellele, et enne seaduseelnõu koostamist hinnataks selle vajalikkust ja koostatakse VTK. Seda selleks, et välja selgitada, kas probleemi lahendamiseks on vaja tingimata seadust muuta või sobib mõni muu vahend probleemi lahendamiseks. See aitab vältida sisutuid regulatsioone. Statistika kohaselt on VTK-de arv aasta-aastalt kasvanud. Samuti toodi ettekandes välja, et Eesti õigusloome peab astuma ühte jalga Euroopa Liidu institutsioonide ja liikmesriikide õigusloome arenguga. On igati oluline, et Eesti astuks Euroopa Liidu õigusloome arenguga ühte sammu ning õigusloomeprotsessis järgitaks ühtseid nõudeid. Samas, nagu ettekandest võis kuulda, on mitmed ministeeriumid VTK koostamise suhtes näidanud üles vastumeelsust. Ette on heidetud, et kooskõlastamisprotsess on pikk ning bürokraatlik. Samuti on vaidlusi tekitanud küsimus, millistel juhtudel võiks see, et eelnevalt on koostatud mitmesugused poliitikadokumendid, või asja kiireloomulisus välistada VTK koostamise kohustuse. Justiitsministeerium on pakkunud, et erandi rakendamine tuleks iga kord Vabariigi Valitsuses kokku leppida. Leiame, et kokkulepped Vabariigi Valitsuse tasandil ei pruugi alati piisavad olla ning see teema vajaks selgemat reguleerimist õigusaktides.

Samas võib väita, et VTK ei pruugi alati parema õigusloome instrumendina seatud eesmärgi saavutada. Ainuüksi täidetud VTK vorm ja selle kooskõlastamine ei tähenda, et hilisem õigusakt oleks sisuliselt kvaliteetsem. Samuti ei saa pelgalt VTK koostamata jätmisest järeldada, et eelnõu ei ole piisava põhjalikkusega läbi mõeldud. VTK koostamisel puudub mõte olukorras, kus seaduse muutmise vajadus ja konkreetne viis on ette ära määratud. Ei saa pidada sisulist debatti edendavaks VTK-d, mis koostatakse pärast seda, kui konkreetse sobiliku meetme on kinnitanud Vabariigi Valitsus või eksperdid. On selge, et VTK koostamisel puudub nimetatud juhtudel lisandväärtus. Leiame, et poliitika kujundajale peab jääma õigus võtta endale vastutus otsustada seaduse muutmise vajaduse üle ka siis, kui probleem puudutab väheseid või kohe ei ole võimalik meetme efektiivsust igat pidi tõestada. Tekib küsimus, kas on ikka vaja iga hinna eest koostada VTK, kui põhiseaduslikud institutsioonid on leidnud, et konkreetsed õigusnormid on põhiseadusvastased või tekitavad õigusvastase olukorra ning seadust on vaja seetõttu muuta.

Ootame jätkuvalt, et suurem panus tehtaks tulevikus ka seaduste järelhindamisele. Tõin selle välja ka oma eelmise aasta kõnes. Eesmärk ei tohi olla selliste seaduste vorpimine, mille mõju tagantjärele ei hinnata. Olemasoleva õiguse toimimise hindamine on vähemalt niisama oluline kui uue õiguse loomine. Sellest tulenevalt loodame, et valitsus pöörab niisama palju tähelepanu õigusaktide järelhindamisele kui uutele algatustele. Justiitsminister tõi oma ettekandes välja, et seaduste järelhindamisega meil piisavalt ei tegelda, küll on aga olemas mõned head näited, kui uue õiguse loomisel on mõeldud ka järelhindamisele. Seda on teinud näiteks Rahandusministeerium, kelle mitmes eelnõus on järelhindamise kohustus planeeritud.

Palun veel kolm minutit!

15:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaega.

15:38 Heljo Pikhof

Näiteks tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt kavatakse pärast selle seadusena vastuvõtmist analüüsida, kui eesmärgipärane on töötaja tervise edendamiseks tehtavate kulutuste erisoodustusena maksustamise regulatsioon. Töötajate tervise edendamiseks tehtavate kulutuste maksusoodustus kehtestatakse seetõttu tähtajaliselt viieks aastaks. Võib nõustuda sellega, et kavandatavate muudatuste tegelikku mõju on vaja hinnata, kuid see ei kohusta kehtestama õiguslikku regulatsiooni tähtajaliselt. Õigustloovas aktis ei märgita üldjuhul selle kehtivusaja lõppu, kuna seadusandjal on võimalik jooksvalt hinnata õigusliku regulatsiooni eesmärgipärasust ja efektiivsust ning vajaduse järgi algatada seaduse muutmine või selle kehtetuks tunnistamine. Seetõttu leiame, et Justiitsministeerium peaks selgitama järelhindamise instrumendi tegelikku sisu ja eesmärgi. Järelhindamine ei tohiks tähendada, et tulevikus hakatakse regulatsioone kehtestama tähtajaliselt. Kas me kujutame ette, et vanemahüvitise regulatsioon või pensionisüsteem kehtestatakse tähtajalise soodustusena?

Võtan oma ettekande kokku õiguskantsleri mõtetega, mida ta väljendas Riigikogu ees s.a 20. septembril oma 2015/16. aasta tegevuse ülevaate tutvustamisel. Mõistlik õigusloome on just selline, mis näitab ära eesmärgid, väärtused ja põhimõtted, aga nende sidumine konkreetse inimese ja tema olukorraga nõuab inimmõistust ja hoolimist. Peame aktsepteerima, et paraku ei ole kogu elu ettenähtav. Siit edasi tuleb tsitaat: "Kui kas või üks inimene Eestis on jäänud põhiseadusvastase normi tõttu hätta või saanud kannatada, tuleb see norm parandada." Lisan juurde, et see norm tuleb parandada ilma igasuguse liigse bürokraatiata. Aitäh!

15:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma palun kõnepulti Rait Maruste Reformierakonna fraktsiooni nimel!

15:41 Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Saalisolijate mitte just väga suur arv peegeldab võib-olla ministri tööd ja tema saavutusi selles valdkonnas, mis ei ole just väga suured. Seda teemat pidi arutama õiguskomisjon eile ja me soovisime seda arutada ka fraktsioonis, kuid see ei olnud sisuliselt võimalik, sest dokument, mida me oleksime pidanud arutama, oli kuni Riigikogus ettekande tegemiseni mõeldud ainult ametkondlikuks kasutamiseks. Seega tuli käigu pealt arvata, mida minister räägib ja mis õiguspoliitikas toimub. See, kui ettekanne ei ole enne selle arutamist isegi kättesaadav, näitab mõnevõrra ministri suhtumist Riigikogusse kui seadusandjasse ja õiguskomisjoni.

Edasi räägin sisu poole pealt. Tegemist on õiguspoliitika arengusuundade elluviimise ülevaatega. See häälestaks nagu sellele, et käsitletakse õiguspoliitika olulisi küsimusi, mis riigi ees seisavad. Kuid kui vaadata seda dokumenti, mis täna lõpuks kättesaadavaks sai, siis leiame sealt, et see on pigem Justiitsministeeriumi sisekaemuslik dokument, mis käsitleb töökorraldust. Pool materjalist on pühendatud VTK üle arutlemisele, natukene puudutab see eelseisvat õigusloometegevust seoses Euroopa Liiduga (kokku pool lehekülge) ja natukene ka uut õigusloome meetodit, mida nimetatakse nügimiseks. Kui te saite aru, mida see tähendab, siis saite, kui ei saanud, siis ei saanud.

Mitte sõnagi ei leia sellest dokumendist selle kohta, kuidas me peaksime vähendama ülereguleerimist, mis leiab Eestis aset täna ja iga päev. Meil on suur hulk õigusakte ja õigusnorme, milles orienteerumine on isegi spetsialistile äärmiselt keeruline. Me reguleerime üksikküsimusi seaduse tasemel õigusaktidega. See tekitab olukorra, kus meil on ikka ja jälle sellised seadused, mille pealkiri on "... seaduse muutmise seaduse muutmise seadus". Me ei jõua niimoodi mitte kuhugi.

Edasi, õigusaktide keel ning nende sisu on keerukas ja raskesti mõistetav. See on käigu pealt mõistetav ehk ainult nendele, kes selle õigusakti koostasid. Aga kellele me siis neid õigusakte koostame? Iga keskmine mõistlik inimene peaks olema suuteline ise aru saama, mis on seaduses kirjas ja kuidas ta peaks käituma. Iga keerukas õigusakt nõuab bürokraate, et seda ellu viia, ja suurendab selle kaudu ka ametnikkonna võimu, kelle käes see keerukas õigusakt on.

Valitsus on üldsuunana võtnud päevakorda eesmärgi vähendada bürokraatiat ja ülereguleerimist, kuid mitte midagi niisugust ei leia me sellest dokumendist. Vastupidi, VTK-d on väga pikad ja mahukad, kohati on üle mõistuse vohavad eelnõude seletuskirjad. Näiteks võib eelnõu olla kolm lehekülge, aga seletuskiri 30 lehekülge pikk.

Palun veel natuke aega!

15:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaaega.

15:45 Rait Maruste

Minu väide on, et kui eelnõu, mis koosneb kolmest leheküljest, vajab 30 leheküljel lahtiseletamist, siis on see väga halvasti kirjutatud eelnõu. Sellistele küsimustele ei pööra see dokument kahjuks üldse tähelepanu.

Samuti on väga suur probleem õiguskeel. Õiguskeelel on lastud muutuda äärmiselt keerukaks ja tavainimesele raskesti mõistetavaks. Kuidas selle vastu võidelda, kuidas seda korrigeerida? Jällegi, ülevaade ei puuduta seda vähimalgi määral.

Sellepärast tuleb kahetsusega nentida, et see ülevaade ei täitnud neid ootusi, millega ma siia pulti tulin, ja meie fraktsiooni ootusi samamoodi mitte. Aitäh!

15:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Raivo Aeg Isamaa ja Res Publica Liidu nimel, palun!

15:46 Raivo Aeg

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid, kes siia saali veel istuma on jäänud! 2011. aasta veebruaris kiitis Riigikogu heaks "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018". Ühes sellega tehti Justiitsministeeriumile ja justiitsministrile kohustuseks selle töö tulemustest igal aastal Riigikogule aru anda ja Riigikogu informeerida. Sellest johtuvalt tekib meil vähemalt kord aastas hea võimalus heita tagasipilk meie oma seadusandlikule tööle, selle tulemuslikkusele ja mahule ning hinnata põgusalt selle töö kvaliteeti. Nagu möödunud aasta aruandest lugeda saame, sai kehtivast 383 seadusest aasta jooksul korrigeeritud tervelt 224 ja neile lisandus veel viis uut seadust. Sellest näeme, et IRL-i initsiatiivil täna veel kehtivasse koalitsioonileppesse viidud kokkulepe, et õigusloome mahtu tuleb vähendada, ei ole oma eesmärki saavutanud ega ole realiseerunud. Siit tekib küsimus, kas ikka alati on seadusloomes jälgitud *ultima ratio* põhimõtet. Kas seadusmuudatus on ikka alati olnud vältimatu, põhjendatud ja ainuvõimalik lahendus?

Aastaid on diskuteeritud teemal, kui arusaadavad ja kergesti loetavad peavad seadused olema tavaliste inimeste arvates, et nad suudaksid iseseisvalt, ilma juriidilise kõrvalabita orienteeruda elu korraldavates regulatsioonides, ilma et nad enese teadmata muutuksid seadusrikkujateks. See ei ole nii paraku ainult mitte seadustega, samasugune tõlgenduste paljusid ning teksti ja mõtete keerukus valitseb tihti ka seaduse alusel antud alamaktides. Eriti oluline on õigusakti lihtne loetavus ja arusaadavus juhtudel, kui selle vastu eksimisega võib kaasneda raskemat sorti karistusmeede. Seadusandja peab arvestama, et näiteks tavalised põllu-, metsa- või kalamehed suudaksid samuti normist aru saada, et nad saaksid vältida lihtsalt teadmatuse tõttu õigusrikkuja rolli sattumist.

Liiga tihti seisame silmitsi olukorraga, kus kabinetivaikuses sündinud õigusakti rakendamisel päriselus ilmnevad mitmed vajakajäämised ja möödalaskmised. Suureks abiks seesugustes olukordades on järjest aktiivsem valitsusväliste koostööpartnerite kaasamine õigusaktide väljatöötamisse juba selle töö algstaadiumis. Sellega suudame tagada, et mingit sektorit või ühiskonnagruppi esindavad ikkagi ainult need inimesed, kes on selle ala parimad asjatundjad.

Peale partnerite kaasamise seadusloomeprotsessi annab igal konkreetset juhul tugeva lisagarantii kvaliteedile eelnev põhjalik planeerimine ja analüüs. See konkreetne meede on otsese nõudena sisse kirjutatud HÖNTE-sse ehk "Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja" VTK kujul. Nagu aruandest on võimalik lugeda, olukord on paranemas, kuid pole sugugi mitte veel rahuldaval tasemel. Võib öelda, et oleme jõudnud tasemele, kus VTK koostatakse ühel kolmandikul juhtudel. Veel paar aastat tagasi oli see näitaja poole väiksem. VTK koostamata jätmine on põhjendatud hinnanguliselt umbes pooltel juhtudel, olgu põhjus siis Euroopa Liidu õiguse ülevõtmine või välisleping. Kuid ühel kolmandikul juhtudel on VTK tegemata jätmine ikkagi olnud põhjendamatult. Vaatamata sellele, et tihti on polemiseeritud VTK vajalikkuse üle, toetame oma fraktsiooniga Justiitsministeeriumi ja justiitsministrit selle põhimõtte järjekindlas järgimises. Soovime neile edu, et meie seadusloome muutuks arusaadavamaks, jälgitavamaks ja aiva paremaks. Aitäh!

15:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:52 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Vabaerakonna fraktsioon palus mul kas või stenogrammi jaoks mõned mõtted sel teemal öelda. Ma ei ole kindlasti parim sel teemal rääkija, sest meie fraktsioonist kuulub õiguskomisjoni, kes selle teemaga täpsemalt tegeleb, Külliki Kübarsepp, aga tema on parasjagu Ameerikas valimisi jälgimas. Nii et ma püüan tema asemel rääkida.

Kuulates justiitsministri lühikokkuvõtet ja olles siiski eelnevalt lugenud ka seda teksti, mille peal oli võib-olla täiesti põhjendamatult märges, et see on mõeldud ametkondlikuks kasutamiseks, tekkisid mul umbes samasugused mõtted, nagu rahvaesindaja Rait Marustel, kes seda teemat analüüsis. See tekst ja ettekanne – mida me sealt teada saame? Me saame sealt teada, millega tegelevad Justiitsministeerium ja teiste ministeeriumide õigusloomeosakonnad. Nagu me aru saame, on neil palju muret ja vaeva ja pealegi lõpmatu töökoorem, millel on mitmeid osi, aga tundub, et kõige töömahukamat osa nimetatakse VTK koostamiseks. See võib ju niimoodi olla, ma ei taha sellele vastu vaielda.

Mina tõstatan selle küsimuse, mispärast meie siin Riigikogus peame üldse midagi teadma sellest, millega tegeldakse Justiitsministeeriumis või mõne teise ministeeriumi vastavas osakonnas. See kõlab niisuguse nutulauluna, et küll on meil raske elu, meil on ülejõukäivalt palju tööd. Ainuke, mis jääb ütlemata, on see, et peaks personali juurde andma ja palka juurde panema. Põhimõtteliselt peaks meil Riigikogu liikmetena olema absoluutselt ükskõik, milliseid faase läbib mingisugune eelnõu enne meie juurde jõudmist, kas ta on vahepeal kõndinud, selg ees, kuskil suunas või on kõndinud pea peal või tsirkuleerinud mingite ministeeriumide vahel. See ei ole meie asi. Meie asi on saada võimalikult hea tulemus, aga kuidas nemad seal omakorda sellele tulemusele jõuavad, see meie asi ei ole.

Ma ei olnud 2011. aastal Riigikogu liige ega tea, kuidas siin majas sündis mõte – aga võib-olla see ka ei sündinud siin majas –, et peaks olema niisugune eriline õiguspoliitika ettekande formaat, mis siis kord aastas ette kantakse. Võib-olla mõni targem inimene mulle kunagi seda seletab. Minu isiklik praegune tööversioon on see, et 2011. aasta oli kahtlemata üks Riigikogu kummitempliks ja ilma sisulise tööta olemise aja tipphetki. Siis võidi kindlasti endale välja mõelda mingisuguseid pseudotegevusi, selleks et mingi tegevus oleks ikka olemas. Ma millegipärast arvan, et ka see nipikene, mida me praegu arutame, ei ole siin majas välja mõeldud, vaid tõenäoliselt kas Justiitsministeeriumist või kuskilt mujalt tulnud, ilmselt mingi teise Euroopa Liidu liikmesriigi eeskujul.

Nii et ma arvan, et siin on tegelikult ainult üks Riigikogu vääriv teema: kas me ei kaotaks selle kohustuse niisuguseid aruandeid teha hoopis ära? Ma väga tahaksin, et juhtuks see, mida ütles siin rahvaesindaja Rait Maruste, et me võiksime rääkida hoopis õiguspoliitika tõeliselt kuumadest küsimustest, aga mitte ministeeriumi sees paberite kulgemise teest. Aitäh!

15:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Head kolleegid, oleme ka selle päevakorrapunkti arutelu lõpetanud.

6. 15:57 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (317 SE) esimene lugemine

15:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 317 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

15:58 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Tere päevast! Kuna ma olen vana inimene, siis olen ma elu jooksul näinud nii mõndagi, sh poliitilist tegevust, mis puudutab sotsiaalhoolekannet, olles selle valdkonna minister. Nii et ei ole tegemist üllatustemaga. Tegemist on parempoolse eelnõuga, nii nagu olema peabki. See tähendab, et nende inimeste eest, keda ühiskonnal tuleb aidata, tuleb seista. Tugevad saavad seda endale lubada. Eelnõu 317 reguleerib mitmeid valdkondi. Esiteks muudetakse eelnõuga lapsehoiuteenuse regulatsiooni. Raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenus antakse kohaliku omavalitsuse korraldada. Edaspidi on see kohaliku omavalitsuse korraldatav sotsiaalteenus, seni oli see riigi antav abi. Rahastamine käib edaspidi omavalitsuste toetusfondi kaudu, sügava puudega laste toetamiseks antakse lisaks miljon eurot. 2016. aasta 1. detsembri seisuga elas Eestis 7216 raske ja sügava puudega last, lapsehoiuteenust kasutas 2015. aastal sihtrühmast 12%. Enamik vajas teisi sotsiaalteenuseid – tugiisik, transport jms –, mida on võimalik rahastada lapsehoiuteenuse rahastamise ülejäägist. Raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenuse vahendeid eraldatakse praegu raske ja sügava puudega laste arvu järgi maavalitsuste kaudu kohalikele omavalitsustele. Valemipõhised toetused kohalikele omavalitsustele kuuluvad toetusfondi kaudu rahastatavate tegevuste hulka, mistõttu senine rahastamine on vastuolus riigieelarve seadusega. Tegemist ei ole sisult uue olukorra loomisega, kuivõrd lapsehoiuteenuse korraldamine ja osutamine on tulenevalt koolieelse lasteasutuse seadusest juba praegu kohaliku omavalitsuse ülesanne. Teenuste kirjeldus ja miinimumstandard on reguleeritud sotsiaalhoolekande seaduses. Teenuste kirjeldus on koolieelse lasteasutuse seaduse alusel kirjas nii, et neid saavad 1,5–3-aastased lapsed ja puudega lapsed kuni 18. eluaastani. Kui puudega lastele anti ka enne toetust, siis viide koolieelse lasteasutuse seadusele on uus. Ehk kokku said koolieelse lasteasutuse

seaduse üks väike osa ja sotsiaalhoolekande seaduses varem olnud riiklik teenus, mille osutamine oma olemuselt oli ka enne kohaliku omavalitsuse kohustus.

Riigi roll on olnud seni raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenust rahastada arvestuslikult 402 euroga aastas lapse kohta. Samal ajal on teenuse korraldamine ja kliendile vahendamine olnud ka seni KOV-i roll. Seega saab öelda, et uus regulatsioon kajastab tegelikku olukorda paremini ja parandab sügava puudega laste olukorda. Selleks et muuta raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenuse rahastamine paindlikumaks ning viia see kooskõlla riigieelarve seadusega, antaksegi ettenähtud vahendid toetusfondi kaudu KOV-idele, kohustusega tagada raske ja sügava puudega laste abivajaduse põhjal lapsehoiu ja muude sotsiaalteenuste korraldamine, mis aitab vähendada perekonna hoolduskoormust. Toetuste maksmise variandi on Sotsiaalministeerium sellisel puhul välistanud, kuna see ei lahenda hooldajate sotsiaalse kaitse probleeme ning varasemad analüüsid on näidanud, et puudega laste perede soov on saada rohkem ja kvaliteetsemad teenuseid.

Eelnõu eesmärk on reguleerida ka riigieelarvest eraldatava miljoni lisaeuro kasutamise korraldamist sügava puudega laste vanemate toetamiseks. Toetamine tagatakse eelnõu kohaselt lapsehoiuteenuse ja teiste hoolduskoormust vähendavate sotsiaalteenuste kättesaadavuse parandamisega. Teenuste kättesaadavuse parandamine annab vanematele senisest suuremad võimalused osaleda aktiivselt tööturul ja toetab nende igapäevast toimetulekut. Peale selle tuleb märkida, et kohalikud omavalitsused on olnud Siseministeeriumi andmete kohaselt eri seisukohtadel. Ühed leiavad, et teenus on olnud seni ülerahastatud, ja teised, et alarahastatud, mistõttu on tekkinud olukord, et osa kohalikke omavalitsusi ei kuluta riigieelarvest eraldatud raha ära, teistel aga jääb seda puudu. Põhjusena, miks raha ära ei kulutata, on toodud teenuseosutajate puudumine.

Euroopa Sotsiaalfondi rahastuse toel pakub riik 2015. aasta sügisest alates nimetatud sihtgrupile kokku 36 miljoni euro eest lisateenuseid. See annab võimaluse osutada iga lapse kohta lisateenuseid kõige rohkem 5000 euro eest aastas, kuigi kõik lapsed muidugi teenuseid sellises mahus ei vaja. See on võimaldanud nüüdseks kõikides Eesti piirkondades käivitada nii lapsehoiu- kui ka tugiisikuteenuse osutamise ning teenuseid hakkab saama *circa* 1600 last. Kui varem kurdeti teenuseosutajate nappuse üle, siis nüüd on olukord hoopis teistsugune: osas Eesti piirkondades ei ole piisavalt kliente, kes neid teenuseid kasutaksid.

Järgmine regulatsioon selles seaduseelnõus käsitleb perevanema lepingut. Perevanemaga asenduskoduteenust osutatakse Eestis alates 2007. aastast. Teenuse loomisel nähti ette, et perevanem elab asenduskodus viibivate lastega koos ööpäev läbi ning 42 päeva aastas võib ta kasutada kolmanda isiku abi. Kehtiva õiguse ja praktika kohaselt toimib lapsevanemamudelil põhinev asenduskoduteenus vaid vähestes asenduskodudes. 2015. aasta lõpu seisuga oli 11 asenduskodus (kokku on 38 asenduskodu) 39 perevanemat. Nendest umbes pooled osutasid mitme perevanemaga teenust, mida ei ole seadusega reguleeritud. Perevanemaga asenduskoduteenusel on see eelis, et saab pakkuda lapsele turvalisi püsivaid suhteid täiskasvanuga, mis võimaldab luua lapse arenguks vajalikku kiindumussuhet ja peresarnast keskkonda.

Selleks et tagada paremad eeldused peresarnaste elutingimuste loomiseks asenduskodudes ning perevanemaga teenuste laiem levik, reguleeritakse eelnõuga asenduskoduteenust osutavate perevanemate töö tegemise alust. Perevanemate töö iseloom on tavapärasest erinev, eelkõige tööaja ebatraditsioonilise pikkuse tõttu. Eelnõuga luuakse perevanema leping, et reguleerida perevanemaga sõlmitava lepingu tingimusi, kui asenduskoduteenust osutavad kuni kolm perevanemat ühes asenduskoduperes.

Näiteks peab perevanema leping sisaldama minimaalset ja maksimaalset teenuse osutamise aega ühes kalendrikuus ning annab õiguse puhkust saada. Perevanema lepingule kohaldatakse töölepingu seaduse 3. peatüki 4. jaos puhkuse kohta sätestatud. Perevanema lepingut ei sõlmita, kui kasvatusalaltöötajad käivad tööl vahetustega ning nendega on võimalik sõlmida tavapärane tööleping. Samuti rakendub perevanema leping ühe perevanemaga asenduskodu puhul, kui perevanem osutab teenust oma kodus. Sellised asenduskodud on tekkinud varasemate hooldusperede pinnalt ning sellisel juhul puudub töö- ja alluvussuhe. Peale selle ei ole sellisel juhul võimalik töö- ja puhkeaega mõõta ning seetõttu on ka edaspidi siin sobilik vaid käsundusleping.

Järgmine punkt on perevanema hariduslik ettevalmistus. Eelnõuga lihtsustatakse perevanema hariduslikule ettevalmistusele esitatavaid nõudeid. Ta ei pea enam läbi tegema perekonnas hooldajatele mõeldud koolitust, vaid piisab keskharidusest. Seni oli siin kõrghariduse nõue ning tuli läbi teha lisakoolitus, mille sisu ja eesmärk ei vasta aga selle tegevuse nõuetele. Endiselt tuleb osaleda

kahest moodulist koosneval asenduskodu kasvatusalaltöötajale mõeldud koolitusel. Muudatuse eesmärk on lihtsustada perevanemate leidmist ning viia teenuse nõuded vastavusse tegelike vajadustega. Ei ole vaja seada liiga kõrgeid ega kalleid ootusi, ka tavaperes ei ole mitte kõik vanemad magistrikraadiga.

Eelnõuga kavandatakse riigisisese lapsendamise korraldamise üleandmist maavalitsustelt Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse üksusele, mis on tööd alustanud 2016. aasta jaanuaris jõustunud lastekaitseseaduse alusel. Samuti rakendatakse STAR-i uut rakendust, mis hõlmab lapsendajate infot ehk sotsiaalteenuste andmekogu või andmeregistrit, mis loob läbipaistvuse lapsendamise korraldamisel, olles ka lastekaitsetöötajate töökeskkonnaks. See loob eelduse, et lapsendamistoiminguid tehakse ühetaoliselt kõikides Eesti piirkondades. Lapsendamisega hakkavad tegelema viis selleks ettevalmistatud spetsialisti, kelle ülesanne on vajaduse korral peresid teenindada maakonnakeskuste Sotsiaalkindlustusameti ruumides ning kindlasti perede juures kodus, et teha lapsendamiseks vajalikke toiminguid, nagu pereuuring ja kodukülastus.

Riigisiseste lapsendamiste arv on olnud maakonniti erinev. Kui Harju maakonnas on toimunud *circa* 40% lapsendamisest ja Ida-Virumaal 15%, siis ülejäänud jaotuvad teiste maakondade vahel. On hulk maakondi, kus lapsendamisi ei pruugi terve aasta jooksul üldse olla. See toob kaasa selle, et lastekaitsetöötajate kompetentsus selles valdkonnas on väga erinev ning seetõttu koheldakse ka lapsendajaid erinevalt. Peale selle on lapsendamise järjekorrad seni olnud maakonnapõhised, mis põhjustab ebavõrdsust. Üleriigiline, ühe ameti koordineeritud lapsendamiskorraldus tagab paremini nii lapse kui ka lapsendaja huvid. Riigisiseseid lapsendamisi on aastas ligikaudu 100, nendest pooled on lapsendamised uude perekonda.

Eelnõus on veel muudatused, mis käsitlevad rehabilitatsiooni, abivahendeid ja erihooletandeteenust. Kõigepealt sotsiaalsest rehabilitatsioonist. Sõidu- ja majutuskulude kompenseerimise regulatsioon viiakse seaduse tasandilt määruse tasandile, et tagada edaspidi suurem paindlikkus muudatuste tegemiseks ning inimeste vajaduste arvestamiseks. Teiseks, abivahenditest. Tasu maksmise kohustuse ülevõtmise taotlemise õigust omavate isikute ringi laiendatakse, et tagada puudega tööealiste isikute õigusi. Tegemist on õigustatud isikute ringi taastamisega, selline kord kehtis kuni käesoleva aastani. Abivahendite vajaduse tuvastajate ringi – perearst, eriarst, rehabilitatsioonimeeskond – reguleerimise viimine seaduse tasandilt määruse tasandile on samuti siin üks eesmärgi. Muudatus on vajalik, et edaspidi paindlikumalt pädevaid vajaduse tuvastajaid juurde tuua.

Mõni sõna ka erihooletandeteenusest. Erihooletandeteenust saav isik on kohustatud tasuma omaosaluse. Kui teenust saama õigustatud isikul ei ole raha omaosaluse tasumiseks, hüvitatakse puudujääv osa riigieelarvest. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on inimesel endal vaja esitada sissetulekuga seotud dokumendid, mis inimest ebamõistlikult koormab, kuna neid andmeid on Sotsiaalkindlustusametil võimalik saada otse riiklikest registritest. Pärast muudatust hakatakse iga kuu andmeid automaatselt võtma Maksu- ja Tolliameti registrist, et isik ei peaks teenust saama hakates või seda saades tõendama oma sissetulekuid või nende puudumist.

Samuti lihtsustatakse taotlemise korda ning edaspidi on kliendil võimalik esitada nii erihooletandeteenuse saamiseks kui ka omaosaluse puudujääva osa hüvitamiseks ühine taotlus. Ühtlasi ei võeta edaspidi kliendi omaosaluse määramisel enam arvesse isiku üüritulu ega elatist. See leevendab kliendi maksekoormust. Kohtumääruse alusel teenust saama hakkavate isikute koheseks teenindamiseks tagatakse edaspidi reservkohad kohtumääruse alusel. Need inimesed on ohtlikud kas endale, lähedastele või mõlemale ja on oluline, et neile oleks võimalik tagada teenus kohe. Kui reservkohti ei ole, siis võib see teenuse kohest saamist takistada, kuna teenuseosutajatel ei ole võimalik säilitada valmisolekut teenuse osutamiseks.

Seadus on planeeritud jõustada 1. jaanuaril 2017. Ma loodan, et Riigikogu seda eelnõu kiiresti menetleb. Aitäh!

16:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on küsimusi. Andres Ammas, palun!

16:11 Andres Ammas

Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Mõni tund tagasi infotunnis vahetasime haridus- ja teadusministriga mõtteid selle üle, kuidas ühe või teise teenuse rahastamine võiks näiteks 2020. aastast alates edasi toimuda. Kui ma teid õigesti mõistsin, siis praegu on meil Euroopa Sotsiaalfondi toel ka

selle asja rahastamine tagatud ainult 2019. aastani. Ega ei juhtu nüüd nii, et me tervele grupile väga abi vajavatele inimestele loome õigustatud ootuse, et nad saavad seda toetust, aga võib juhtuda, et aastal 2020 nad seda enam ei saa?

16:11 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Kindlasti ei saa selliseid teenuseid luua selles mõttes vastutustundetult, et täna on meil selle jaoks olemas Euroopa Liidu vahendid ja kui meil neid enam ei ole, siis on teenusega lõpp. Seda laadi teenuseid on riigis kindlasti vaja. Kui peaks tekkima selline olukord, et ühed rahastusvõimalused ära kaovad, siis peab ükskõik millisel valitsusel olema selleks ajaks (tegelikult enne seda natuke, riigi eelarvestrateegia planeerimise käigus tuleb see selgeks teha) pakkuda vastus, millistest vahenditest see raha tuleb. Siin tagasiteevõimalust kindlasti ei ole. Rahastamise maht oleneb sellest, kui palju on selliseid lapsi.

16:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

16:12 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Riik annab kohalikele omavalitsustele raha, et nad saaksid osutada teenuseid raske ja sügava puudega lastele. Kui täpselt see raha on sildistatud? Kas seda raha, mis on tegelikult nähtud ette just nimelt konkreetse teenuse pakkumiseks, saab omavalitsus kasutada ka näiteks HEV1-lastele lapsehoiuteenuse osutamiseks?

16:13 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma ei ole iga päev selle teemaga kokkupuutuv isik, aga minu arusaamist mööda, nii nagu ka eelnõu ütleb, peaks olema nii, et kõigile raske ja sügava puudega lastele peaks saama kohalik omavalitsus teenuseid korraldada. Ka nendele, kes selle kriteeriumi alt välja jäävad, pakuvad kohalikud omavalitsused kindlasti teenuseid. Küsimus on selles, milline on teenuste maht ja mida teha saab.

16:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Vilja Toomasti!

16:14 Vilja Toomast

Härra juhataja! Head kolleegid! Kannan ette, kuidas on seda seaduseelnõu menetletud sotsiaalkomisjonis. Oleme selle eelnõuga sotsiaalkomisjonis tegelnud kolmel korral. Esimene kord oli 24. oktoobril, kui me pidime otsustama, kas panna selle nädala sotsiaalkomisjoni päevakorda eelnõu, mida valitsus ei olnud toleks momendiks isegi Riigikogule üle andnud. Kuna sotsiaalkomisjonis töötavad südamega inimesed, siis me leidsime, et see on küll selline eelnõu, mida ainult vormilise põhjuse pärast ei saa päevakorrast välja jätta. Nii me ka otsustasime, ilma et me oleksime seda eelnõu näinud, panna selle teisipäeva, 25. oktoobri päevakorda. Järgmine kord toimuski lühike menetlus 25. oktoobril, kui otsustati konsensuslikult, et eelnõu hakkab menetlema Vilja Toomast ja eelnõu saadetakse suurde saali esimesele lugemisele tänaseks, 9. novembriks. Paraku sellega selle eelnõuga tegelemine sotsiaalkomisjoni 25. oktoobri istungil lõppes.

Põhjalikult arutasime eelnõu sisulist külge esmaspäeval, 7. novembril toimunud sotsiaalkomisjoni istungil. Peale komisjoni liikmete ja ametnike võtsid sellest osa sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna laste hoolekandepoliitika juht Signe Riisalo ja hoolekande osakonna nõunik Raimo Saadi. Algatuseks tutvustas eelnõu lühidalt Margus Tsahkna ja pisut pikemalt Signe Riisalo. See tutvustus oli sisuliselt sama, mille kandis teile täna ette minister Pomerants, ma sellel ei peatu. Küll aga peatun lähemalt komisjoni liikmete esitatud küsimustel ning ministrilt ja ametnikelt saadud vastustel.

Komisjoni esimees Aivar Kokk küsis, kuidas hakkab toimuma riigisisene lapsendamine, kui selle korraldamine antakse Sotsiaalkindlustusameti pädevusse. Sotsiaalministeeriumi esindaja vastas, et Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse üksusel on neli piirkonda, igas piirkonnas hakkab olema üks spetsialist, kuid Tallinnas ja Harjumaal, kus lapsendamisi on kõige rohkem, hakkab tööl olema kaks

inimest.

Helmen Kütt toetas üldiselt teenuse üleandmist kohalikele omavalitsustele ja märkis, et juurdelisatav raha on mõeldud sihtotstarbeliseks kasutamiseks. See on vastuseks ka küsimustele, millise lipikuga on see raha kohalikele omavalitsustele toetusfondi kaudu üle antud. Helmen lisas, et sotsiaaltöötajad on avaldanud muret peresisese lapsendamise pärast, mida hakkab tõenäoliselt vähem olema, kuna neljas piirkonnas käimine võib mõnele perele olla kulukas ning aeganõudev. Sotsiaalministeeriumi esindaja vastas selle peale, et Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse üksuse töömeetod on mobiilne, nad nõustavad ka praegu kohalikke omavalitsusi ja on peaaegu kõikides omavalitsustes kohal käinud. Täpselt samamoodi jõuavad nad *circa* 50 pere juurde, kes praegu peresisest lapsendamist ootavad.

Ministeeriumi esindaja lisas, et peresisest lapsendamist saab toetada ainult väga äärmuslikel juhtudel. Kui sotsiaaltöötaja puutub kokku perega, kus on peresisese lapsendamise soov, peaks ta veenduma, et see on parim võimalik lapse õiguste kaitsmise viis.

Aivar Kokk küsis veel, kas peale perevanemate muud varianti ei jäägi. Sotsiaalministeeriumi esindaja vastas, et see muu variant jääb alles, kuid juurde tekib uus variant. Perevanemaga töötavad asenduskodud on täiesti olemas. Probleem on selles, et sinna ei saa inimesi mõistlikult palgata ega nendega töölepinguid sõlmida. Siiani on nendega sõlmitud käsunduslepingud, kuid see ei garanteeri perevanematele tegelikult mõistlikke sotsiaalseid garantiisid. Selle probleemi lahendamiseks ja perevanemate olukorra parandamiseks, mis omakorda annaks ka eeldused, et perevanemaid oleks lihtsam leida, ongi uus lepinguvorm ellu kutsutud ja reguleeritud.

Helmen Kütt küsis veel, kas on arvestatud ka sellega, et oleks olemas mõni muu infosüsteem, kuhu andmed saavad laekuda, juhul kui SKAIS 2 ei valmi. Sotsiaalministeeriumi esindaja vastas, et tegemist on põhiliselt Maksu- ja Tolliameti registriga andmete vahetamisega ning sellise infovahetuse võimalus on olemasolevas SKAIS-is loodud. Nüüd seadustatakse olemasolev infovahetus niimoodi, et sealt saab aluseks võtta omaosaluse arvestuse. Eraldi oma sissetulekuid taotluse esitamisel tõendama ei pea, sest Sotsiaalkindlustusamet saab isiku tulude kohta informatsiooni automaatselt pärida Maksu- ja Tolliametist.

Kolleeg Dmitrijev küsis umbes samasuguse küsimuse nagu täna kolleeg Ammas. Teda huvitas, mis juhtub siis, kui 2020. aastal lõpeb ära ESF-i rahastus. Sotsiaalministeeriumi ametnik vastas, et kõik puudega lastele mõeldud teenused peale lapsehoiuteenuse on nagoonii kohaliku omavalitsuse korraldada. Lapsehoiuteenuse raha antakse lihtsalt vabasse kasutusse ehk ei nõuta, et selle eest peab pakkuma lapsehoiuteenust, vaid võib samale sihtgrupile osutada ka teisi teenuseid. Praegu ei anna riik raha puudega lapse lapsehoiuteenuse jaoks, selle teenuse osutamine on koolieelse lasteasutuse seaduse järgi kohaliku omavalitsuse ülesanne. Riik ei anna raha ka keskmise puudega lapse jaoks, vaid riik on siiani osaliselt kompenseerinud just raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenust. Siin ei muutu mitte midagi, välja arvatud see, et järgmiseks aastaks tuleb sinna lihtsalt miljon eurot juurde ehk kokku on järgmiseks aastaks 2,65 miljonit eurot. Kohalik omavalitsus saab selle raha ja suurema otsustuspädevuse. Sellele sihtgrupile võib selle raha eest ükskõik missuguseid teenuseid osutada. Väljumisstrateegia kohaselt oleme planeerinud riigieelarvesse küsida sihtgrupi jaoks raha juurde pärast seda, kui ESF-i finantseerimise periood lõpeb ehk pärast 2020. aastat. Me vaatame kriitiliselt üle ka kõik teised samale sihtgrupile ettenähtud riiklikud ja kohalikud teenused ja toetused. Eesmärk on optimeerida süsteemi sellisel viisil, et lõpptarbija kasu oleks võimalikult suur.

Dmitri Dmitrijev tundis veel huvi, kui palju on järjekorras neid raske ja sügava puudega lapsi, kes praegu teenust ei saa. Sotsiaalministeeriumi esindaja vastas, et pigem on probleem selles, et teenuseosutajad näevad hirmsat vaeva, et neid lapsi leida. Näiteks pakutakse ühes asenduskoduhoones raske ja sügava puudega lastele hoiuteenust, kuid mitte kõik nädalapäevad ei ole seal kliente. See on omaette tegevus, et tuua tööturule ja ühiskonnaellu tagasi need vanemad, kes on oma puudega lapse tõttu olnud tegelikult isolatsioonis. Ühiskonna ülesanne on luua neile võimalus ning veenda, nõustada ja konsulteerida neid, et nad võimaldaksid oma lastel hoiuteenust saada ja ise saaksid naasta tööturule kas osalise või täistööajaga. Need olid lühidalt öeldes kõik küsimused, mis komisjonis esimese lugemise käigus tekkisid.

Menetluslikud otsused on järgmised: teha Riigikogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks juba selle nädala reede kell 15. See oli jälle koht, kus me korra sisse hingasime ja neelatasime, sest me paneme praegu Riigikogu natuke täbarasse olukorda, kui me kümne tööpäeva asemel, mis on tavaliselt olnud muudatusettepanekute esitamise aeg, anname vaevalt kaks ja pool päeva. Aga see oli kõikide kirjeldatud tegevuste tagajärg. Nii et öelge mulle ise, kas

Sotsiaalministeeriumis on seisak või mis see on. Aga ma tänan teid!

16:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on küsimus. Krista Aru, palun!

16:23 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te andsite ülevaate komisjonis arutlusel olnud teemadest. Kas ja kui palju te rääkisite komisjonis sellest muudatusest, mis nüüd lapsendamisega seoses ette võetakse?

16:23 Vilja Toomast

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, selline küsimus tekkis. Ka minul endal oli küsimus, millised protseduurid tehakse enne lapsendamist, et see pere oleks lapsendamiseks valmis ja ka see laps oleks lapsendamiseks valmis. Sotsiaalministeeriumi ametnik selgitaski, et on kaks seadust. Esiteks, lastekaitseseaduse alusel võetakse vanematelt ära selle lapse kasvatamise õigus. Selleks on oma protseduurid, mis on väga pikad ja põhjalikud. Üsna sageli lõpeb see asi kohtus jne. Aga see muudatus, mille meie selle seaduseelnõuga teeme, puudutab üksnes neid peresid, kes on lapsendamise ootel. Muudatus tähendab seda, et tuleb üle-eestiline järjekord, kui nii võib öelda, nendest vanematest, kes soovivad lapsendada. Seni olid lapsendamist ootavad perekonnad maakonniti eraldi järjekorras ja riigil puudus sellest ülevaade. Mõnes maakonnas ei olnud näiteks aastate jooksul võib-olla ühtegi peret, kes oleks mõne lapse lapsendanud.

Kuna see on väga tundlik teema ja käsitletakse väga paljusid delikaatseid isikuandmeid, siis peab nendel inimestel, kes sellega tegelevad, olema väga suur kogemus, nad peavad olema head spetsialistid, et teha õigeid otsuseid. Seetõttu otsustati muuta see Sotsiaalkindlustusameti tegevuseks. Nagu ma ütlesin, Eesti peale on neli regiooni ja kolmes regioonis jääb tööle üks spetsialist ning Harjumaal ja Tallinnas kaks spetsialisti, kes Sotsiaalministeeriumi määruse alusel teevad toiminguid, käivad kodudes ja teevad pereuuringut selles peres, kes tahab last lapsendada. Nii et see on pikem ja põhjalikum teema. Kuna need inimesed on spetsiaalselt selleks koolitatud, siis ma arvan, et tulevikus on kogu lapsendamise protsess märksa professionaalsem ja traumeerib vähem nii last kui ka seda peret, kes lapsendada soovib.

16:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 317 esimene lugemine lõpetada. Määrان eelnõu 317 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 11. novembri kell 15.

7. 16:27 Riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu (269 SE) esimene lugemine

16:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Seitsmes päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu 269 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Kalle Laaneti!

16:27 Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon algatas 15. juunil 2016. aastal riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu. Peatun natuke sellel, mis on eelnõu eesmärk. Eesmärk on kehtestada piirivöönd. Piirivööndi kehtestamine tagab piirivalveliste tegevuste tõhususe ning see võimaldab piiri turvalisuse viia uuele tasemele. Piiririba ja piirivöönd hakkavad olema välispiiri maismaapiiriäärseid maa-alad, kus targalt ja mõistlikult kehtestatud piirangud tagavad riigipiiri valvamise ja kaitsmise ning piirirežiimi.

Põhiseaduskomisjonis arutasime eelnõu 25. oktoobril. Arutelust võtsid osa Andre Sepp, Andres Anvelt, Anneli Ott, Jaak Madison, Kalle Muuli, Meelis Mälberg, Mihhail Stalnuhhin ja Peeter Ernits. Puudusid Jüri Adams ja Mart Nutt. Kohale olid kutsutud Siseministeeriumi piirivalvepoliitika osakonna juhataja Janek

Mägi ja PPA arendusosakonna integreeritud piirihalduse büroo juhtivpiiriametnik Annika Lauk, samuti oli kohal põhiseaduskomisjoni praktikant Else Källo.

Janek Mägi andis oma selgitused eelnõu kohta. Eelnõu läbiv eesmärk on luua piirivöönd ning muuta selgemaks, millistel piiriäärsetel aladel PPA piiri valvates tegutseb ja millisel alal peavad inimesed arvestama teatud piirangutega. Kui kehtivas seaduses on kasutatud väga erinevaid mõisteid, näiteks "piiriäärsetel maadel", "piirile viivatel teedel", "piirilähedane ala" jms, siis eelnõu sätestab, et piirivöönd on viie kilomeetri laiune piiriribaga paralleelselt kulgev maa-ala piiriribast sisemaa suunas. Edaspidi on plaanis kõikidele teedele, mis viivad sellele alale, paigaldada märgid, mis viitavad piirivööndile. Seega on inimesed siis teadlikud, et nad asuvad piirivööndis ning peavad jälgima märke, et mitte juhuslikult piiri ületada.

Janek Mägi tutvustas meile suisa kaardi peal, mida piirivööndi kehtestamine võiks endaga kaasa tuua. Mina küsisin, millised kitsendused ja kohustused tekivad isikutel piirivööndis. Janek Mägi vastas, et piiri valvamise seisukohalt on kõige olulisem, et kui siiani oli PPA ametnikel õigus liikuda ainult erateedel, mis viivad piirile, siis kõnealuse muudatuse jõustudes on neil võimalus liikuda kõikidel teedel, mis asuvad piirivööndis, sõltumata teeomandist. Samamoodi on ka maadel liikumisega. Kehtiva Vabariigi Valitsuse määruse kohaselt võivad PPA ametnikud liikuda ainult piiriäärsetel maadel, kuid see mõiste on jäänud ebaselgeks. Eelnõuga planeeritud muudatuse kohaselt on PPA ametnikel ülesande täitmiseks edaspidi õigus liikuda piirivööndis. Lihtsustatult öeldes kehtestab praegune piirivööndi eeskiri need piirangud ja PPA kontrollivõimalused Vabariigi Valitsuse määruse tasandil, aga eelnõus ettenähtud muudatus viib selle seaduse tasandile.

Mihhail Stalnuhhin küsis, kas kalurid peavad edaspidi iga kord kooskõlastama PPA-ga selle, kui nad piirivööndis paadiga jõe, järve või veehoidlale lähevad. Praegu on nii, et kui Narvas toimuvad üritused, siis peavad need olema kooskõlastatud PPA-ga. Mida eelnõu siin muudab? Janek Mägi vastas, et jutt käib nendest tegevustest, mis võivad häirida piirirahu ja mis on konkreetset seotud PPA tegevusega. Eelnõu ei puuduta linna antud korraldusi. Näiteks tuleb Narva promenaadil toimuvad üritused kooskõlastada eelkõige Narva linnaga.

Janek Mägi nimetas, et riigipiiri seadus ei reguleeri toimingute kooskõlastamist kohalike omavalitsustega, vaid ainult PPA-ga. Mihhail Stalnuhhini mure oli see, kas ta peab alati siis dokumenti kaasas kandma, kui ta on piirivööndis ja kui ka terve linn on piirivöönd. Kas hakkab kehtima dokumendi kaasaskandmise nõue? Janek Mägi vastas, et dokumendi kaasaskandmise kohustust seadusest ei tulene. Eesti on e-riik, kus on võimalik kõiki kodanikke tuvastada ka ilma dokumendita, kui selleks on vajadus. Üldiselt puudub Eestis dokumendi kaasaskandmise kohustus ja seda kohustust ei tulene ka sellest eelnõust.

Seda, mis riigipiiri seaduses puudutab tehnika paigaldamist, reguleerib tänase riigipiiri seaduse § 7. Meil toimus sisuline diskussioon, Janek Mägi vastas kõigile küsimustele.

Millised olid menetluslikud otsused? Otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 9. novembriks (see oli konsensuslik otsus, poolt olid Kalle Laanet, Andre Sepp, Andres Anvelt, Anneli Ott, Jaak Madison, Kalle Muuli, Meelis Mälberg ja Mihhail Stalnuhhin), tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt oli 6, vastu 1 ja erapooletuid 1, poolt olid Kalle Laanet, Andre Sepp, Andres Anvelt, Jaak Madison, Kalle Muuli ja Meelis Mälberg, vastu oli Mihhail Stalnuhhin ja erapooletuks jäi Anneli Ott), tehti ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 23. november kell 17.15 (see oli samuti konsensuslik otsus) ja määrati ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet (ka konsensuslik otsus). Aitäh!

16:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on küsimusi. Arno Sild, palun!

16:33 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! See eelnõu käsitleb ainult maismaapiiri. Aga kuidas see asi hakkab mere ääres toimuma? Kas seal kehtib ka mingi tsoon?

16:33 Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! See puudutab nii maismaapiiri kui ka maismaaveekogusid.

16:34 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Uno Kaskpeit, palun!

16:34 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Mul on kaks väikest märkust. Paragrahv 6¹ "Piirivöönd": "Piirivöönd kehtestatakse välispiiri maismaapiiril riigipiiri valvamiseks ja kaitsmiseks ning piirirežiimi tagamiseks." Mida see kaitsmine tähendab? Teiseks, punkt 3: "Piirivööndi tähistamiseks on politseil õigus paigaldada märke ja tähiseid." Mis puutub politsei piirivööndisse? Selgitage palun!

16:34 Kalle Laanet

Sõna "kaitsmine" tähendab eelkõige ju ennetavaid tegevusi, et meie piiri ei rikutaks ja meie Eesti riiki ei siseneks inimesed, kellel ei ole selleks õigust. Teine küsimus puudutas seda, miks politsei märke paneb, nagu ma aru sain. Meil on Politsei- ja Piirivalveamet ning töötajate kohta kasutatakse ühissõna või ühist nimetajat "politseinik".

16:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

16:35 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te rääkisite väga kenasti nendest märkidest, mis hoiatavad inimest, et ta on sattunud piirivööndisse. Kas nende märkide ja hoiatuste paigaldamisel on oluline ka kohaliku omavalitsuse koostööst või on see PPA ainupädev otsus?

16:35 Kalle Laanet

Ma pean loomulikuks, et seda tehakse koostöös kohaliku omavalitsusega. Eelkõige on vaja kohaliku võimuga koostööd teha selleks, et kohalik võim teaks, kuhu mingisugused märgid tulevad ja millisel eesmärgil need paigaldatakse. Koostöö on selles võtmes ääretult oluline.

16:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 269 esimene lugemine lõpetada. Määrان eelnõu 269 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 23. novembri kell 17.15. Oleme seitsmenda päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

8. 16:36 Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (316 SE) esimene lugemine

16:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 316 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

16:36 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Tervist! Tänane päev ajab jooma. (Joob vett.) Nüüd siis veeseadus. Tegemist on parempoolse seadusega, nagu arvata võite, veeseaduse muutmise seadusega. Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teile on esitatud Keskkonnaministeeriumis ettevalmistatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamise põhjus on see, et Euroopa Komisjon ei ole algatatud rikkumismenetluse raames aktsepteerinud käesoleva aasta algul jõustunud veeseaduse muudatustega kehtestatud väetiste laotamise ajalisi piiranguid. Euroopa Komisjoni hinnangul ei vastanud kõik tehtud muudatused rikkumismenetluses esitatud tingimustele ehk veeseadusega sätestatud nõuded sellisel kujul ei taga komisjoni hinnangul piisavat veekaitset põllumajandusest pärit reostuse eest. Seetõttu täiendatakse komisjoni märkuste alusel veeseadust veel kord. Komisjonile on saadetud ka Eesti seisukohtade ja ettepanekutega vastuskiri rikkumismenetluse kohta. Tagasisidet ega komisjoni arvamust seni veel saabunud ei ole. Eelnõu on välja töötatud koostöös Maaeluministeeriumiga ja põllumajandustootjatega. Peamised muudatused põllumajandust käsitlevates sätetes võrreldes kehtiva seadusega on järgmised.

Mineraalväetiste ja sõnniku laotamise ajalised piirangud hakkavad sügisel senisest varem kehtima, täpsustatakse põlluraamatusse kantavaid andmeid ja põllumehed peavad hakkama koostama väetamisplaani.

Niisiis, esiteks, käesoleva aasta algul jõustunud veeseaduse muudatustega kehtestati üleminekuajaga mineraalsete lämmastikväetiste ja vedelsõnniku laotamise piirang alates 2023. aastast. Neid ei tohi laotada 1. novembrist kuni 20. märtsini. Praegu kehtib piirang 1. detsembrist kuni 20. märtsini. Komisjon sellise üleminekuajaga ei nõustunud, leides oma põhjendatud arvamuses, et Eestil puuduvad piisavad argumendid nii pika üleminekuaja kehtestamiseks. Eelnõuga nähaksegi ette järkjärguline üleminekuaeg vedelsõnniku sügisel laotamise jaoks. 2018. aasta 1. detsembril jõustub lõplik väetiste laotamise ajaline piirang, millega sätestatakse, et vedelsõnnikut ei tohi laotada 1. novembrist kuni 20. märtsini. Samuti kehtestatakse vedelsõnniku paisklaotamisele keeluaeg 20. septembrist kuni 20. märtsini.

Teise muudatusena tuleb tootjatel edaspidi põlluraamatusse kanda ka koristatud saagi kogused. Neid märgivad põllumajandustootjad ka praegu üles, kuid kohustusena ei ole see sätestatud.

Kolmanda olulise muudatusena peavad need, kes kasutavad 100 ja rohkem hektarit haritavat maad ning kasutavad lämmastikku sisaldavaid väetisi, koostama väetamisplaani. Kohustus on seotud nitraadidirektiivis toodud lämmastikväetiste tasakaalustatud kasutamise põhimõttega, mille eesmärk on vältida liigset lämmastikväetiste kasutamist ning nendega üleväetamist. 2019. aastast laieneb see nõue tootjatele, kes kasutavad vähemalt 50 hektarit haritavat maad.

Ühe väikese täienduse, millega muudetakse avalikus veekogus kaldaga püsivalt ühendamata ehitiste hoonestusloa taotluse esitamise tähtaega, on eelnõu kohta esitanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Muudatusega antakse isikutele, kellel on avalikus veekogus kaldaga püsivalt ühendamata ehitised, mis on ehitatud enne 2010. aasta 1. jaanuari või mille kohta on enne 2015. aasta 1. juulit antud nõusolek koormata seda veekaabelliiniga, lisaaega, et nad saaks taotleda ehitisele asjakohast hoonestusluba. Senine tähtaeg on käesoleva aasta lõpp, uus tähtaeg on 2019. aasta 31. detsember. Kui ehitisel ei ole hoonestusluba, siis muutub ehitise avaliku veekogu oluliseks osaks ja omandiõigus läheb riigile. Vältimaks selliste ehitiste omandiõiguse üleminekut riigile, on mõistlik anda täiendav üleminekuaeg. Selliseid objekte on Eesti riigis suurusjärgus 50. Siin peetakse silmas kaableid, majakaid ning solgi- ja veetorusid, mis võivad olla ka mitmete riigi omanduses olevate ettevõtete käsutuses ja on seotud näiteks nii jõgedest läbimineku kui ka saartevaheliste asjadega.

Lõppkokkuvõttes peaks eelnõu vastuvõtmine seadusena kaasa tooma põllumajandusest pärit nitraatide koguse vähenemise, mis on eriti seotud hilissügisese väetise laotamisega, kui taimed, kes seda väetist kasutaksid, enam ei kasva ja toitaineid ei omasta. Teisalt soodustavad rohked sügisesed sademed toitainete, eriti just lämmastikühendite leostamist. Peale selle, et keskkonnaaspekte on tõhusamalt arvestatud, võimaldavad eelnõus kavandatud muudatused tänu sellele, et toitainete üle peetakse paremat arvestust, põllumehel endal planeerida säästlikumat ja tasakaalustatud väetiste kasutamist, mis on majanduslikult soodsam ka tootjale endale. Täna tähelepanu eest!

16:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole.

16:42 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Teemat on täna ka väga põhjalikult käsitletud.

16:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ilmselt küll. Palun ettekandeks kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Meelis Mälbergi!

16:42 Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 316 17. oktoobril 2016. aastal. Keskkonnakomisjoni 24. oktoobri istungile olid eelnõu tutvustamiseks kohale kutsutud keskkonnaminister Marko Pomerants ja veeosakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja. Põhjusest, miks eelnõu algatati, ja eelnõu sisust andis minister praegu väga põhjaliku ülevaate, seda ma ümber jutustama ei hakka. Keskkonnakomisjonis toimus lühike arutelu ja me saime teada, et põllumeestega on see teema läbi räägitud. Kuigi me ilmselt selle seaduse vastu võtame, ei tähenda see veel, et komisjon võiks meie muudatusettepanekutega lõplikult rahule jääda. Teoreetiliselt

on õhus ka võimalus, et meil tuleb veel kord neid asju arutada, aga loodetavasti siiski mitte. Kasutan võimalust ja ütlen, et enne suurt suvepuhkust me arutasime siin saalis samuti veeseadust ja siis jäi üles karjakasvatajate mure vabapidamisel olevate loomade sõnniku kompostimisega. Neid küsimusi selles eelnõus küll käsitletud ei ole, aga ministeerium on muudatused välja töötanud. Kavatsame keskkonnakomisjonis neid ettepanekuid koos asjast huvitatutega arutada. Meie plaan on selline, et muudatusettepanekud vormistatakse keskkonnakomisjonis enne teist lugemist. Keskkonnakomisjon tegi oma 24. oktoobri istungil järgmised otsused: määrata eelnõu 316 ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Meelis Mälberg, teha ettepanek saata eelnõu 316 Riigikogu täiskogu päevakorda 9. novembriks 2016, teha ettepanek eelnõu 316 esimene lugemine lõpetada ning teha ettepanek määrata eelnõu 316 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 23. november 2016 kell 16. Kõik need otsused tegi komisjon üksmeeles. Aitäh!

16:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 316 esimene lugemine lõpetada. Määrata eelnõu 316 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 23. novembri kell 16.

9. 16:46 Kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu (264 SE) esimene lugemine

16:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu 264 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti majandus- ja taristuminister Kristen Michali!

16:46 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Valitsus on teile esitanud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis on välja töötatud koostöös Konkurentsiametiga ning Eesti kaugküttesettevõtjaid koondava Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu.

Eelnõu eesmärk on suunata soojusettevõtjaid kasutama stabiilsemaid, keskkonnasäästlikumaid ja odavamaid kütuseid. Nii saab tagada tarbijale võimalikult soodsat ja stabiilset hinda koos tõhusalt korraldatud soojusvarustusega. Muudatustel on oluline mõju tarbijatele, sest Eestis on kaugkütte osakaal soojustarbimises Euroopa Liidu riikidest suurim, ulatudes 70%-ni. Fossiilsete kütuste ebastabiilne hind põhjustab jätkuvalt kaugkütte kohati väga kõrget hinda. Kaugkütte hinna alandamine aga nõuab suuremahulisi investeeringuid, mille tegemiseks vajab investor pikaajalist ja stabiilset regulatsiooni. Kui investor suudab tagada tarbijale oluliselt soodsama kaugkütte hinna, võimaldab seadusmuudatus saada investeeringult suuremat tulukust.

Uueks lähenemiseks on kohustus teha suuremates võrgupiirkondades tegutseva soojusettevõtja taustakontrolli. Eelnõu kohaselt peab üle 50-gigavatt-tunnise aastase müügitahuga piirkonnas asuva katlamaja või soojustorustiku ostja tegema läbi Siseministeeriumi eelkontrolli riigi sisejulgeoleku seisukohast. Üle 50-gigavattise aastase müügitahuga piirkonnad on Tallinna, Narva, Tartu, Ahtme-Jõhvi ja Kohtla-Järve ühendatud võrgupiirkond ning Sillamäe, Pärnu, Viljandi ja Jämejala, Kuressaare, Võru, Haapsalu ja Paide võrgupiirkond. Muudatus panustab energiajulgeoleku suurendamisse.

Peale selle viiakse seadusesse põhimõttelisemad regulatsiooniprintsiibid, mida seni on Konkurentsiameti metoodikas kajastatud. See tagab tarbijale ja soojusettevõtjale suurema õiguskindluse. Sellised printsiibid on näiteks müügitahu prognoosimise põhimõtted, piirhinda lülitatavate kululiikide loetelu ja põhjendatud tulukuse arvutamise ühtlustatud alused.

Üheks muudatuseks on kahest komponendist koosnev soojuse hind. Eelnõu koostamisel on lähtutud Soome praktikast, mis võimaldab müüa tarbijale soojusenergiat kahekomponendilise hinna baasil. Kahekomponendilise hinna abil on võimalik lahendada seda probleemi, et raskustesse sattunud korteriühistud maksavad kütteperioodi jooksul võlgu jäänud teenuste eest tavaliselt suvisel küttevälisel perioodil. Kahekomponendiline hind võimaldab hajutada küttekulusid terve kalendriaasta peale. Sellisel juhul jaotab soojusettevõtja soojuse tootmiseks ja jaotamiseks tehtavad püsikulud (investeeringukulud, tegevuskulud jne) ning soojuse tootmiseks ja jaotamiseks tehtavad muutuva iseloomuga kulud

(kulutused kütusele ja elektrienergiale) eraldi hinna alla. Seega maksaks tarbija kütteperioodil senisest väiksemat summat ning kataks vähese energiatarbimise ajal kaugküttesüsteemi kasutamisega seotud kulusid.

Eelnõu kohustab kohalikke omavalitsusüksusi, mille kaugküttepiirkonnas tegutseb alla 50-gigavatise tootmismahuga soojusettevõtja või mis soovivad kaugküttepiirkonda luua või muuta, koostama hiljemalt 2017. aasta 31. detsembriks soojusmajanduse arengu kavandamise otsuse, kus nähakse ette kaugküttevõrgu piirkonda vähemalt kümne aasta perspektiivis. Otsuse aluseks oleva analüüsi koostamist toetab riik kuni 90% ulatuses. Toetusmeedet koordineerib Keskkonnainvesteeringute Keskus. Palun toetada komisjoni otsust esimene lugemine lõpetada!

16:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Jaanus Marrandi!

16:50 Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu 264 esmaspäeval, 17. oktoobril s.a. Komisjoni istungile olid kutsutud minister Kristen Michal, kes ka siin äsja eelnõu sisu tutvustas, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika ja ehituse asekanstler Ando Leppiman ning energeetika osakonna ekspert Rein Vaks. Osales ka ministri nõunik Kätlin Atonen.

Kristen Michal, Ando Leppiman ja Rein Vaks tutvustasid eelnõu sisu ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Komisjoni oli laekunud ka arvamusi mitmetelt organisatsioonidelt. Olgu siin ära nimetatud Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing, Eesti Energia AS ja Eesti Turbaliit, kes olid teinud ettepaneku, et kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõusse lisataks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi väljatöötatud võrdlushinna regulatsioon, mis oli ka üheks küsimuseks komisjoni istungil. Võrdlushinna regulatsiooni toetuseks oli komisjonile kirja läkitanud ka Konkurentsiamet. Minister Kristen Michal selgitas, et võrdlushinna regulatsioon jäi valitsuses eelnõust välja, kuna valitsuse istungil tekkis arvamus, et regulatsioon niisugusel kujul eelnõus olema ei peaks. Komisjoni istungil selgus arutelu käigus, et praeguses olukorras valitseb võib-olla suurem selgus ja oleks mõistlik eelnõu edaspidise menetlemise käigus võrdlushinna regulatsioon uuesti eelnõusse tuua.

Komisjoni istungil otsustati (kõik otsused tehti konsensuslikult) saata eelnõu täiskogu päevakorda 9. novembriks 2016, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 23. november kell 17. Täna tähelepanu eest!

16:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 264 esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 264 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 23. novembri kell 17.

10. 16:53 Liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) esimene lugemine

16:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Täna kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 281 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti majandus- ja taristuminister Kristen Michal!

16:53 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Valitsus on teile esitanud eelnõu, millega soovitakse muuta liiklusseadust, riigilõivuseadust ja toote nõuetele vastavuse seadust. Muudatused tulenevad valdavalt Euroopa Liidu õiguses tehtud muudatustest, mille eesmärk on liiklejate suurem liiklusohutus ja õigusselgus.

Eesti õiguses rakendatakse need Euroopa Liidu määrused, mis puudutavad eelkõige L-kategooria mopeedide, mootorrataste ja traktorite tüübikinnitust ning sõidumeerikuid. Maanteeametile antakse turujärelevalveasutuse õigused ja kohustused. Praegu kontrollib Maanteeamet, et tema heakskiidetud sõidukitega seotud tooted vastaksid nõuetele. Muudatustega saab Maanteeamet õiguse kontrollida, et kõik elanikele kättesaadavaks tehtud, sõidukitega seotud tooted vastaksid nõuetele. Piirangut võidakse rakendada juhul, kui sõiduki konstruktsioonelementidel esinevad puudused, näiteks, rataste kinnitamiseks kasutatavad poldid on kehvast materjalist ning selle tõttu on oht sattuda õnnetusse. Lihtsamaks muutuvad tüübikinnituse saamise nõuded. Tüübikinnituse saamine on ühtlustatud üle kogu Euroopa. Maanteeamet saab õiguse mitte lubada liiklusesse sõidukeid, mille tüüp on kinnitatud, kuid mille komponendid võivad elule, tervisele või keskkonnale ohtu kujutada.

Muutub autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kord. Uus liiklusseadus reguleerib täpsemalt sõidumeerikuga sõiduki juhi kohustusi sõidu- ja puhkeaja üle arvestuse pidamisel ning sõidumeeriku kaardi taotlemise, väljastamise ja kehtetuks tunnistamise nõudeid. Muudatustega välditakse huvide konflikti, et sõidu- ja puhkeajaga järgiv autojuht või ettevõtte ei saaks olla ka ise digitaalse sõidumeeriku kontrollijaks. Võrdluseks saab tuua olukorra, kus tehnonõuete kontrollija saaks kontrollida iseenda autot.

Samuti nähakse ette meetmed autojuhi juhikaardi väärkasutuse vähendamiseks. Selleks keeldutakse edaspidi autojuhile ühe kuu jooksul uue juhikaardi väljastamisest, kui eelmine juhikaart on kehtetuks tunnistatud selle tõttu, et seda kasutas teine isik.

Muudatusega loetakse motoriseeritud liikumise abivahendite kasutajad jalakäijateks tingimusel, et nende liikumiskiirus ei ületa 20 kilomeetrit tunnis. Seega hakkab tasakaaluliikuritele või teistele liikumise abivahenditele uue seadusega kehtima jalakäijate liikluseeskiri. Kehtivas liiklusseaduses ei ole välja toodud nõudeid tasakaaluliikuri või piiratud liikumisvõimega inimeste liikumise abivahendite kohta. Kuna mõlemad liiguvad elektrimootori abil, siis on neid võinud pidada mootorsõidukiks ja nendega ei ole tohtinud sõita näiteks kõnniteedel. Pigem on sellised sõidukid aga liikumise abivahendid kui iseseisvad sõidukid klassikalises tähenduses.

Palun toetada tehtud muudatusi ning komisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada!

16:56 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile ei ole küsimusi. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

16:56 Kalle Palling

Austatud minister! Head kolleegid! Liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 281 arutelu enne esimesele lugemisele saatmist toimus Riigikogu majanduskomisjonis esmaspäeval, 17. oktoobril k.a.

Minister Kristen Michal ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna veondus- ja liiklustalituse juhataja Sander Salmu tutvustasid eelnõu sisu ja vastasid küsimustele.

Küsimused olid tasakaaluliikurite ja piiratud liikumisvõimega isikute liikumise abivahendite regulatsiooni kohta ning Tallinna vanalinnas turistidele teenuseid pakkuvate mootoriga velotaksode liigituse kohta.

Majanduskomisjon otsustas teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 9. novembriks k.a, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Rohkem ei olegi lisada. Aitäh!

16:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on küsimus. Andres Ammas, palun!

16:58 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Kas eelnõul, mida me praegu käsitleme, on ka mingi puutumus jagamismajandust käsitlevate eelnõudega, mida te olete meile varem tutvustanud? Mis sellest jagamismajandusega seotud eelnõust – millele, pean tunnistama, mina isiklikult kõvasti kaasa elasin – võiks edaspidi saada?

16:58 Kalle Palling

Suur tänu, austatud küsija! Kõnealune eelnõu seda ei käsitle. Aga esmaspäeval ja teisipäeval ehk eile ja üleile majanduskomisjon arutas ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis esimesena reguleerib Eestis jagamismajanduse kui sellise ja toob sisse termini "kokkuleppevedu". Me jõudsime majanduskomisjonis päris kaugele. Ütleme nii, et me oleme tõenäoliselt lähinädalatel valmis tulema selle eelnõuga siia saali teisele lugemisele. Ma väga loodan, et õnnestub see eelnõu veel sellel aastal seadusena vastu võtta, et reguleerida ära see olukord, mis juba eksisteerib. Meil ei ole mõtet seda eitada. Samamoodi ei ole meil mõtet suruda jagamismajandust sellistesse raamidesse, et sellesse sisenemisel oleksid liialt suured piirangud. Nii et ma loodan, et ka Vabaerakond või vähemasti teie isiklikult nii teisel kui ka kolmandal lugemisel seda seaduseelnõu toetate.

16:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 281 esimene lugemine lõpetada. Määrان eelnõu 281 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 23. novembri kell 12.

11. 17:00 Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu (290 SE) esimene lugemine

17:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase viimase päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 290 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti majandus- ja taristuminister Kristen Michali!

17:00 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Austatud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Teie ees on taastuvatest energiaallikatest ja tõhusa koostootmise režiimis elektrienergia tootmise toetusskeemi uus regulatsioon, mida on pikalt soovitud ja oodatud.

Eelnõu kaks kõige olulisemat muudatust on võimalus hakata müüma taastuvenergiastatistikat teistele Euroopa Liidu riikidele ning toetuse maksmine turupõhiselt, et tarbijat vähem koormata. Eesmärgiks on siduda toetusmeede riigi võetud taastuvenergia ja tõhusa koostootmise eesmärkidega. Kui olemasolevate tootjate toodangu mahust ei piisa taastuvatest energiaallikatest või tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia eesmärgi saavutamiseks, korraldab Vabariigi Valitsus täiendava tootmismahu saamiseks vähempakkumise. See tagab taastuvelektri tootmises tugeva konkurentsi. Sidudes toetuse maksmise taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmise eesmärgiga, muutub toetusskeem tarbijale vähem koormavaks.

Eestil on olemas taastuvelektri eesmärk aastaks 2020. Selleks ajaks tuleb 17,6% tarbitavast elektrienergiast toota taastuvatest energiaallikatest. Pärast 2020. aastat taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootmise eesmärgid ja nende saavutamise põhimõtete muudatused kinnitab eelnõu kohaselt Riigikogu hiljemalt 2019. aasta 31. detsembriks oma otsusega.

Eelnõus viiakse toetusmeetmed vastavusse Euroopa Komisjoni kehtestatud riigiabi kriteeriumidega. Kehtiva süsteemi kohaselt saab tootja taastuvast allikast toodetud elektrienergia eest toetust lisaks elektri turuhinnale 53,7 eurot megavatt-tunni kohta. Kehtiva skeemi miinuseks on sõltumatus turuhinnast ning asjaolu, et skeem ei ole seotud riigi taastuvelektri eesmärgiga. Näiteks on kehtivas toetussüsteemis toetuste maksmine piiratud vaid tuulest elektrienergia tootjate puhul, toetust saadakse, kui aastas on tuulest toodetud elektrienergiat kuni 600 gigavatt-tunni ulatuses. Teiste tehnoloogiate puhul – vesi, biomass, päike – ei ole toetuste saamist piiratud. Kui tootmisseade vastab nõuetele, on tootjal õigus saada põhivõrguettevõtjalt asjakohast toetust isegi siis, kui riigi eesmärk on ammu täidetud.

Arvestades käigus olevaid projekte, kehtestatakse skeemi vahetamisel üleminekuperiood aastani 2018, tuulest elektrienergia tootjate ja alla 15-kilovatise võimsusega tootmisseadmete puhul aastani 2020. Üleminekuperiood on tarvilik, et mitte rikkuda nende arendajate ja investorite õigustatud ootust, kes on tootmisseadmete rajamise ettevalmistamist juba alustanud.

Peale selle kehtestab eelnõu taastuvenergia tootmise arendamise koostöömehhanismid ehk statistikakaubanduse põhimõtted. Paljud Euroopa Liidu liikmesriigid on taastuvenergia eesmärgi

täitmisega hädas. Muudatus võimaldab rakendada Eesti taastuenergia potentsiaali ka teiste liikmesriikide taastuenergia eesmärkide täitmiseks. Statistikaubanduse raames toodetud elektrienergia parandab Eesti elektrivarustuskindlust, koormamata samas Eesti tarbijat. Vajaliku toetuse taastuenergia tootmiseks maksab liikmesriik, kes soovib Eestilt taastuenergiastatistikat osta. Eesti võit statistikaubanduses osalemisel on uued töökohad metsandussektoris ja majanduse elavdamine. Statistikaubanduse eduka käivitumise korral on võimalik luua kuni 2300 uut töökohta. See tähendab Eesti majandusse tekkivat kümnetesse miljonitesse eurodesse ulatuvat lisandväärtust. Statistikaubanduse potentsiaal on 2,5–3 teravatt-tundi. Statistikaubanduses osalev tootja selgub vähempakkumise teel, mille tulemuste kinnitamisel peab Vabariigi Valitsus eelnevalt hindama potentsiaalse tehingu mõju Eesti metsa- ja puidusektorile. Eelnõu on valminud tihedas koostöös taastuenergiatootjatega. Eelnõus toodud põhimõtted nõuavad kehtiva toetusskeemi riigiabilo muutmist. Majandusministeerium on riigiabiotsuse muutmise taotluse ette valmistanud ning plaanib taotluse esimesel võimalusel Euroopa Komisjonile saata. Palun toetada komisjoni otsust ja esimene lugemine lõpetada! Täna!

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Andres Ammas, palun!

17:05 Andres Ammas

Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Küsimus on siin saalis mitmel kujul ka varem kõlanud, aga minule on see oluline. Hiljaaegu ratifitseerisime siin Pariisi kliimakokkuleppe jms. Kõigi nende ideoloogiline lähtekoht on jätta see maailm ka järgmistele põlvkondadele vähemalt niisama elamisväärses, nagu see praegu on. See tähendab, et kõik osalised annavad oma parima taastuenergia tõhusamaks kasutuselevõtuks jms. Sellel taustal tekib ikka see vana küsimus statistikaubanduse eetilisusest. Kas te kommenteeriksite seda? Kas me ei astu sellisel omakasupüüdlikul, Eesti riigi majandust tõhustada püüdval moel mingit eetiliselt taunitavat sammu?

17:06 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Kindlasti mitte. Vaatame korra seda Pariisi kliimalepet. Küsitud, nagu te ütlesite, on selle kohta ka varem. Euroopa senised keskkonnanormatiivid ja üldised suunad on olnud alati rangemad kui Pariisis saavutatu. Eesti on neid ka järginud. Olukorras, kus Eesti on jõudnud oma tegevusega kaugemale, ma arvan, ei ole see statistikaubandus kuidagi problemaatiline, sest selleks luuakse ka vastav mehhanism. Ma arvan pigem, Eesti majandust tervikuna vaadates, et kui meil on võimalik rohkem biomassi kasutada, siis ei teki tulu mitte ainult statistikaubandusest, vaid on olemas ka siia jääv tulu, mis puudutab metsandust. Eesti metsasektoris jääb raha, Eestisse luuakse töökohti. Ma nimetasin, kui suur on see võimsus, mida me müüa suudame – 2,5 või isegi kolm teravatt-tundi. Alustame ühest teravatt-tunnist, see on umbes miljon tihumeetrit puitu. Nagu metsanduse arengukava ütleb, miljon tihumeetrit puitu tähendab umbes 2300 uut töökohta. Kui regioone vaadata, siis on näha, et see kõik algab Virumaa regioonist, kus selle järele on selge vajadus olemas. Nii et mina ütlen küll, et kui on olemas mehhanism – Euroopas seda mehhanismi luuakse, Euroopa riikide vahel see võimalus on –, siis seda ei peeta ebaetiliseks. Ma arvan, et oleks väga naeruväärne, kui me jätaksime kasutamata võimaluse aidata oma majandust ja metsamehi ning luua metsanduses töökohti. Eesti sellest ju võib. Ma olen tundnud meeolehärra pigem sellepärast, et me oleme pidanud selle seaduseelnõu kallal kolm-neli kuud valitsuses pusima, seda mingite minule arusaamatute asjade pärast. Aga ma ei hakka siin partnerite üle kaeblema.

17:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, härra minister! Siiski on veel küsimusi. Raivo Põldaru, palun!

17:07 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Ma ei saanud aru, kas see 53 ja koma millegagi toetus jääb edasi, nii nagu see varem on olnud, või tuleb seal mingisuguseid muudatusi, eriti siis, kui meie taastuenergia tootmise eesmärgid on täidetud. Kas see on selline kindel suurus või läheb see väiksemaks? See on küllaltki suur toetus ja tekitab tarbijatele omajagu koormust.

17:08 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Ma ütlen kohe alguses, natuke lihtsustades, et uus skeem rakendub eeldusel, et me saadame Euroopa Komisjonile sellest ülevaate ja Euroopa Komisjonilt tuleb nõusolek. See on ette nähtud sellisel viisil, et aastani 2018 jääb kehtima olemasolevate tootmisseadmete toetusmäär 53,7 eurot megavatt-tunni kohta, alla 15-kilovattise võimsusega seadmete puhul kehtib see aastani 2020 ja tuulest energia tootjatel on üleminekuaeg ka kuni aastani 2020. Hästi lihtsustatult öeldes: selle toetuse suurus järk-järgult väheneb, olemasolevate tootjate tehtud investeeringuid ja õiguskindluse printsiipi arvestades. Tulevikus, jah, teil on õigus, läheb see asi turupõhiseks. Ütleme hästi lihtsustatult, et valitsus vaatab, mis need eesmärgid on, kuidas neid eesmäärke täita ja kas olemasolevatest piisab, ning seejärel korraldab vähempakkumise.

17:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Krista Aru, palun!

17:09 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on kuuldavasti ette valmistamas uut taastuvenergia tegevuskava. Kui kaugel te sellega olete ja mis järgus see töö üldse on?

17:09 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Energiamajanduse arengukava käis valitsuses arutelul ära, see peaks olema minu meelest parlamendis. Ma ei tea, kas see majanduskomisjonis juba on arutlusel olnud. Kalle Palling on siin saalis, ta vaatab natuke üllatunud näoga, järelikult ei ole veel arutatud. Igatahes selle mustandid peaksid juba olemas olema ja valitsuses on seda kava korduvalt arutatud. Me seadsime tegelikult prioriteediks just elektrituruseadusega võimalikult kiiresti edasi liikuda, ehkki, ütleme, mõlemad olid paralleelselt töös ja arvestasid teineteisega. See töö oli suhteliselt vaevarikas. Meil on valitsuses palju energeetikahuvilisi. Ka sotsiaalvaldkonna poolel, võin kinnitada, on millegipärast väga suur energeetika huvi ja justiitsvaldkonna poolel on väga suur huvi. Küllap on teema lihtsalt põnev, eks lapsepõlves ole elektriga mängitud.

17:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teie töö on tänaseks tehtud, rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks kõnepulტი majanduskomisjoni liikme Kalle Pallingu!

17:10 Kalle Palling

Austatud minister! Head kolleegid! Elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 290 arutas Riigikogu majanduskomisjon teisipäeval, 25. oktoobril. Minister Kristen Michal, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika ja ehituse asekanstler Ando Leppiman ning energeetika osakonna ekspert Rein Vaks andsid ülevaate eelnõu sisust ja vastasid küsimustele. Minister tõi välja, et elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõuga sätestatakse turupõhine taastuvenergia hankimine ja statistikakaubanduse reeglid. Statistikakaubandusest on oodata hinnanguliselt kümnete kui mitte sadade miljonite eurodeni ulatuvat eksporditulu aastas ja metsandussektorisse umbes 2300 uut töökohta. Toimus põgus arutelu, küsiti küsimusi ja vastati neile. Peamiselt esitati küsimusi statistikakaubandusest saadava võimaliku tulu kohta. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi inimesed andsid ammendavaid vastuseid ja kirjeldasid statistikakaubanduse tulevikku kui Eesti kunagise eduloo kordumist, pidades silmas AAU ühikute müüki. Siis küsisid energeetika huvilised, kuidas küll statistikakaubandus võiks mõjutada näiteks pelletitootjate äriplaan. Ando Leppiman vastas, et kuna pelletitootjad ja statistikakaubandus toimetavad eri sektorites, siis see nende plaane kuidagi mõjutama ei peaks. Ükski puu ei ole kunagi ahju jäänud, ahjus põlevad ära nii hakkepuu kui ka pelletid. Nii et produktiks on ikkagi lõppkokkuvõttes energia, pärinegu see siis hakkepuidust või pelletitest. Majanduskomisjon otsustas teha ettepaneku saata see eelnõu täiskogu päevakorda 9. novembriks, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 23. november s.a. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

17:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 290 esimene lugemine lõpetada. Määrar eelnõu 290 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 23. novembri kell 17. Head kolleegid, tänane päevakord on läbi võetud ja istung lõppenud. Aitäh teile! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 17.14.